

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра економіки підприємства та виробничого менеджменту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до магістерської кваліфікаційної роботи

на тему:
«УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
ПРОДУКЦІЇ НА ПРИВАТНОМУ АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВІ
«ВІННИЦЬКИЙ ЗАВОД «МАЯК»»

Виконала студентка 2 курсу, групи МПОУ-18м
спеціальності 073 «Менеджмент»

Безносюк В.І.

Керівник: д.е.н., професор кафедри ЕПВМ

Буреннікова Н.В.

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри ФІМ

Ткачук Л.М.

Вінниця –2019 року

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота присвячена розробці заходів з покращення управління якістю продукції на підприємстві ПрАТ «Вінницький завод «Маяк». У роботі розглянуто теоретичні та методичні основи управління якістю продукції, наведено методики оцінювання управління якістю на підприємстві.

Охарактеризовано сучасний стан діяльності підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк». Проведено аналіз основних показників фінансово-господарського стану та системи управління якістю на підприємстві.

Запропоновано основні напрямки покращення управління якістю продукції на підприємстві.

Ключові слова: система управління якістю, міжнародні стандарти якості, конкурентоспроможність, якість продукції.

ABSTRACT

Bachelor thesis focuses on the development of measures to improve product quality management at PJSC "Mayak Plant". This article examines the theoretical and methodological foundations of product quality management and methods of estimation of quality management in the company.

Characterize the current state of the company PJSC "Mayak Plant". Analysis of the basic indicators of financial and economic conditions and quality management systems in the company.

The main directions of improvement of product quality management in the company.

Keywords: quality management system, international quality standards, competitiveness, product quality.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ.....	7
1.1 Якість продукції як об'єкт управління.....	7
1.2 Основні етапи розвитку системи управління якістю.....	10
1.3 Стандартизація та сертифікація продукції як засіб підвищення якості.....	14
1.4 Міжнародний досвід управління якістю продукції.....	17
Висновки до першого розділу.....	22
2 ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРАТ «ВІННИЦЬКИЙ ЗАВОД «МАЯК».....	23
2.1 Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Вінницький завод «Маяк».....	23
2.2 Характеристика зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.....	26
2.3 Характеристика ефективності роботи підприємства.....	31
2.3.1 Оцінка фінансового–економічного стану підприємства.....	31
2.3.2 Оцінка рівня управління якістю продукції на підприємстві.....	46
2.4 Зовнішньоекономічна діяльність на підприємстві	50
Висновки до другого розділу.....	52
3 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПРАТ «ВІННИЦЬКИЙ ЗАВОД «МАЯК».....	53
3.1 Оцінка ефективності сертифікації і впровадження систем управління якістю продукції.....	53
3.2 Розробка алгоритму удосконалення систем управління якістю продукції на основі новітніх концепцій якості.....	59
Висновки до третього розділу.....	64
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	67
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Якість продукції є однією із ключових проблем науково–технічного та економічного розвитку країни. Поліпшення якості продукції є дуже важливою для подальшого росту ефективності виробництва і важливого впливу на інтенсифікацію економіки та конкурентоспроможності на вітчизняних ринках. Адже проблема якості продукції є доволі актуальною, і враховуючи умови нестабільного конкурентного середовища, потрібно звернути увагу на вдосконалення управління якістю відповідно до сучасних вимог із метою забезпечення конкурентоспроможності продукції на підприємствах та підвищити його рівень інвестиційної привабливості на зарубіжних ринках.

Значний внесок з питань удосконалення управління якістю продукції внесли сучасні вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Валявський С.М., Косенчук О.В., Дикань В.Л., Лесько О.Й., Луценко І.С., Небава М.І., Поліщук (Буреннікова) Н.В., Шаповал М.І., Уткіна Ю.М, Абутидзе З.С.

Об'єктом дипломної роботи виступає удосконалення управління якістю продукції на приватному акціонерному товаристві «Вінницький завод «Маяк»

Предметом дослідження є шляхи удосконалення управління якістю продукції на підприємстві.

Метою дипломної роботи є розробка заходів щодо удосконалення системи управління якістю продукції.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено розв'язання таких завдань:

- розкриття сутності поняття «управління якістю продукції»;
- розглянути та проаналізувати різні методики удосконалення управління якістю продукції;
- провести обґрунтування вибору правильного підходу до удосконалення управління якістю продукції;

- провести аналіз становище фінансово–економічного стану підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»;
- провести аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»;
- розробити рекомендації щодо заходів вдосконалення та пріоритетних напрямків вдосконалення управління якості продукції на ПрАТ «Вінницький завод «Маяк».

Для вирішення поставлених завдань в роботі було використано такі методи: метод проведення спостережень за зміною основних показників зовнішньоекономічної діяльності становища підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» протягом визначеного періоду, методи оцінки фінансового стану підприємства, аналітичні, графічні та статистичні методи.

Основний науковий результат роботи полягає у поглибленні методичних засад та рекомендацій щодо вдосконалення системи управління якістю підприємства до міжнародних стандартів.

Значення результатів теоретичного дослідження полягає в узагальненні теоретичних наробіток зарубіжних та вітчизняних авторів і в формулюванні висновків щодо узагальнення та формуванні системи управління якістю на підприємстві.

1 ТЕОРЕТИЧН АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ

1.1 Якість продукції як об'єкт управління

В умовах сучасної ринкової економіки якість є важливою складовою у боротьбі за ринки збуту. Адже саме якість слугує найважливішою складовою конкурентоспроможності продукції при виході на іноземний ринок, який забезпечує відповідності та впровадження системи управління якістю.

В перше означення якості було сформульовано Гегелем у його енциклопедичному словнику: «Якість є, в першу чергу, тотожна з буттям визначеність, так що дещо перестає бути тим, що воно є, коли воно втрачає свою якість». Але ближче до нашого часу поняття якості набуло розширеного кругозору і вже у Європейської організації по контролі якості сформулювалось, як відповідність продукції до стандартів та вимог споживача. За словами К. Ісікава: «Термін «якість» поширюється не тільки на продукцію, але і на обслуговування, роботу, інформацію, технологічний процес, якість праці робітників, службовців і ІТП» [1].

Тому поняття якості сформулювалося як ефективна діяльність підприємства, фірми з усіх різних боків. Сучасні методи управління якістю зв'язані не тільки з управлінням якістю, але і з усеосяжним тотальним управлінням якістю. Управління якості – всі види діяльності, які розвивають і забезпечують якість, і яку в свою чергу постійна орієнтується на досягнення цілей і неодмінне орієнтування на клієнтів.

При управлінні якістю продукції безпосередніми об'єктами управління є процеси, від яких залежить якість продукції. У процесі управління якістю важливою функцією є контроль (контроль проектування, вхідний контроль матеріалів і комплектуючих виробів, операційний контроль при виготовленні, приймальний контроль готової продукції). Контроль може здійснюватися самим виробником, а може – за інспекційної перевірки, перевірки ОТК (незалежний контроль якості). Будь-який контроль дозволяє

встановити відхилення і виявити допущені відступи від заданих вимог і стандарту» [2].

Управління якістю продукції в загальному вигляді враховує структуру і зміст процесу управління: виявлення обсягу потреб в продукції споживачами; оцінку фактичного рівня якості продукції; розробку, вибір і реалізацію заходів щодо забезпечення запланованого рівня якості продукції (рис. 1).

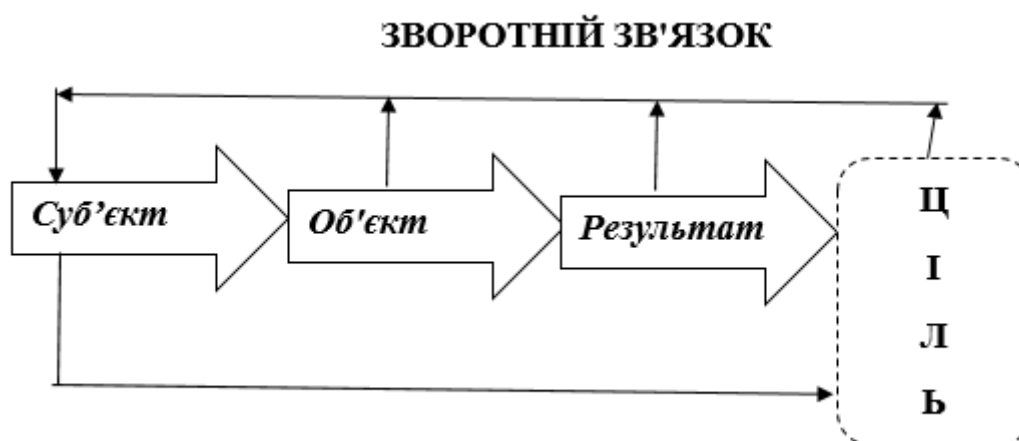

Рисунок 1.1 – Загальний вигляд структури управління якістю продукції

Процес управління якістю продукції складається з таких операцій:

- отримання і аналіз інформації про стан будь-якого об'єкта (виробу, процесу), що впливає на якість продукції;
- розробка програми управління, планування підвищення якості продукції;
- керуючий вплив;
- прийняття рішення з управління якістю продукції та підготовка впливу на об'єкт;
- отримання і аналіз інформації про зміни в якості об'єкта, які були викликані керуючими впливами [3].

На підприємствах з'явилася система управління якістю з виникненням діяльності з управління якістю продукції. Висока конкуренція змушувала організації перейти від окремих елементів управління якістю до єдиної системи управління, з урахуванням всіх факторів, які впливають на якість.

Багато в чому система управління якістю залежить від змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Основні фактори зовнішнього середовища включають:

- конкуренцію;
- потреби споживачів;
- якість матеріалів.

Основні фактори внутрішнього середовища включають:

- технології;
- ефективність системи управління якістю;
- ступінь зацікавленості робочої сили в підвищенні якості товарів або послуг.

Система управління якістю на підприємстві характеризується як взаємодія організаційної структури, процесів, ресурсів, заходів, які необхідні для того, щоб продукція відповідала конкретним вимогам до якості [4].

Застосування системи управління якістю забезпечує компанії певні вигоди, а також зниження ступеня витрат і ризиків, що дуже важливо як для підприємства, так і для споживача. При наявності сучасних технологій, а також висококваліфікованого персоналу, підвищується стабільність якості всіх товарів, що випускаються або послуг. Дана система є додатковою гарантією якості для замовників, більшість з яких перевіряють систему якості у постачальників, кінцеві результати якої можуть зробити сильний вплив на укладання договорів або контрактів. Але проблема забезпечення високої якості є складним завданням для менеджерів, які відповідають за всі процеси, що відбуваються всередині організації [4].

Досвід показує, що впровадження системи управління якістю обмежується не тільки високими вимогами до організації матеріально-технічного постачання, фінансування, програмного забезпечення, але і перешкодами соціально-психологічного характеру, викликаними стереотипами старого мислення. Підприємства, які впроваджують стандарти, стикаються з нерозумінням необхідності здійснення цієї роботи в існуючих

умовах. Умови, принципи та вимоги, закріплені в уже перероблених стандартах, на практиці виконуються не в повному обсязі, що суперечить системному підходу у вирішенні завдань якості. Причини невиконання складаються в нестабільності виробничих, збутових, економічних процесів, що відбуваються на підприємстві. Велику труднощі представляє організація маркетингової діяльності та здійснення прогнозу необхідного рівня якості виробу.

Тому вирішити задачу досягнення і підтримки якості продукції на рівні, що забезпечує постійне задоволення встановлених або пропонованих вимог споживача на внутрішньому ринку, поки досить складно.

1.2 Основні етапи розвитку системи управління якістю

Управління якістю продукції є доволі складною системою, яка в свою чергу є невід'ємною частиною в управлінні виробництвом. Впровадження системи управління якістю слід вважати стратегічним ходом вирішення проблеми підприємства. Я погоджуюсь з думкою Траченко К.В. який стверджує що система розвитку управління якістю пройшла п'ять основних етапів таких як:

Перший етап (1900–1920 рр.) визначений як єдиний етап у розвитку менеджменту якості та який спирається на принципах розроблених Ф. Тейлором. Для цього етапу характерно розподіл функцій і відповідальності за якість, як між окремими робітниками, так і цеховим керівником. Також слід відмітити, що у процесі контролю використовувалися дві межі допустимої якості, тобто вводилися нижня й верхня границі допусків, а у шаблонів з'явилися два типи калібрів: пропускні й непропускні. Принципи Тейлора передбачали жорстке економічне і адміністративний примус виконання та беззаперечне дотримання норм якості. Поняття «норма якості» і пов'язані з ним поняття «допуск» і «дефект» ставилися тільки до окремих виробів (вузлів, деталей) і не поширювалися на партії (потоки) продукції і технологічні процеси. Ця система не зжила себе і до цього дня, проте, зараз

вона – лише одна з ланок у ланцюзі складових управління якістю. Отже, цей період можна охарактеризувати як період розгляду категорії «якість» як об'єкта оперативного управління на підприємстві [5].

Другий етап (1920–1950 рр.) визначається розвитком організаційних робіт з контролю, пов'язаних з іменами А. Файоля, Л. Г'юлика, Л. Урвика, у працях яких сформульовані основні принципи управління, значно розширені функції управління, одержали наукове обґрунтування й практичний розвиток лінійно–штабні структури управління. Вирішенню цієї проблеми багато в чому сприяли статистичні методи контролю якості, що базувалися на методах математичної статистики. Але в цей період почав розвиватися такий напрям, як «Доктрина (школа) людських відносин», який пов'язаний з роботами Е. Майо. В основу цього напрямку лежали дослідження людських відносин на робочому місці, та їх вплив на продуктивність та ефективність праці. Тобто на промислових підприємствах почали створювати самостійні служби технічного контролю, що поклало початок етапу приймального контролю якості.

Цьому етапу посприяв В. Шухарта розробивши принципи оперативного управління, створивши контрольні карти, які вирішували проблеми пов'язані із контролем якості. Після чого його роботу продовжив Й. Пейдж у цьому напрямку. Він вдосконалив контрольні карти і представив у вигляді кумулятивних карт, які опинилися придатними не тільки для ретроспективного дослідження, а й для прийняття оптимального рішення.

Тобто цими видатними вченими було розроблено й вдосконалено на практиці статистичний метод контролю, який базувався на використанні контрольної карти із межами регулювання. Але найбільш важливою характеристикою поширення статистичного контролю якості є перехід від суцільного контролю до вибіркового. Саме в цей період починає розглядатися забезпечення якості продукції як об'єкт виробничо–технологічного управління на підприємстві [6].

Третій етап (1950–1980 рр.) визначається розвитком теорій мотивації та дослідженням ситуаційних та поведінкових підходів. В цей період внесли вагомий вклад такі вчені як: А. Маслоу, Д. Макклеланд, Ф. Герцберг.

У цьому періоді відбувається перехід до управління якістю на основі ідеї виявлення дефектів продукції до їх попередження. Це пов'язується з ідеєю комплексного управління якістю, яка орієнтувала всю систему заходів на досягнення заданого рівня якості продукції. При цьому комплексне управління доповнювалось статистичними інструментами такими як контроль якості методами збору інформації про стандартизації, сертифікації, якість та мотивацію якості.

Четвертий етап (1980 р. до теперішнього часу) визначається розвитком загального менеджменту який через формування окремих функціональних напрямків у менеджменті, характеризується розробкою функціональних стратегій розвитку підприємства та який одержав назву «менеджмент на основі цілей» (Management by Objectives) [6].

Значну роль в цьому етапуу приніс Доктор Дж. Джуран, який розробив принципи стимулювання керівників вищої та середньої ланок з управління якістю. Це відкрило шлях до створення комплексних систем управління якістю в тому вигляді, в якому ми знаємо їх сьогодні. Дослідник запропонував найкращу модель процесу формування якості, яка називається «спіраль якості». У порівнянні з моделлю «петля якості», що увійшла в стандарти ISO, модель Дж. Джуран ілюструє суть самого процесу. Вона, з одного боку, відображає його відтворюваність, а з іншого – підкреслює його динамічність і постійну націленість на вдосконалення. Іншими словами, «Завжди є кращий шлях. Треба знайти його».

Такий підхід до управління якістю передбачає логічне виділення трьох головних процесів управління якістю: планування для досягнення високої якості, контроль за параметрами процесів і показниками якості продукції в процесі виробництва і поліпшення якості з метою скоротити втрату. Ці три процеси є те, що Дж. Джуран назвав «трилогією якості».

Послідовно проповідуючи ідею постійного удосконалення, учений завжди був проти різних новомодних рухів, які одягали характер кампаній, в ході яких проповідувала якась ідея, як «панацеї» від усіх бід. Наприклад, упор на сертифікацію на відповідність стандартам ISO, концепція «шість сигм» і ін. В результаті, застерігаючи від таких шляхів, Дж. Джуран підкреслював, що поліпшення системи якості являє собою систематичну і наполегливу працю. Тобто фактично система якості, що відповідає ISO серії 9000, мала статус функціональної підсистеми управління підприємством, яка передбачає упорядковану сукупність взаємозалежних і взаємодіючих елементів об'єкта виробництва, які орієнтуються на досягнення поставлених цілей – створення умов для забезпечення необхідного рівня якості об'єкта виробництва за мінімальних витрат [6].

П'ятий етап (1990–і рр.) визначається появою концепція Total Quality Management (TQM), яка нині отримала визнання практично у всіх країнах світу. Це поняття ввів видатний вчений А.Б. Фейгенбаум і вперше сформулював нову концепцію організації робіт в області якості.

У вітчизняній літературі, яка присвячена управлінню якістю, не існує єдиного перекладу терміна «Total Quality Management». Найчастіше зустрічаються такі варіанти перекладу: комплексне (або загальне) управління якістю, управління комплексною (або загальною) якістю, комплексний контроль якості, загальне управління якістю. Щодо визначень цього поняття, в основному вони орієнтовані на поведінкові аспекти в управлінні, формування корпоративної культури й орієнтацію на задоволення потреб споживачів. Так, наприклад, М.І. Шаповал визначає концепцію або філософію TQM (Total Quality Management) як "загальне (всеохоплююче, тотальне) керівництво якістю" або "загальне управління якістю". Однак найкоректнішим, мабуть, варто вважати переклад "загальний менеджмент якості", оскільки ні "керівництво", ні "управління" не є еквівалентом поняття "менеджмент"[7].

Концепція TQM припускає характеристику забезпечення якості як безперервного процесу, коли якість об'єкта на кінцевому етапі є наслідком досягнення якості на всіх попередніх етапах. І якщо стандарти ISO серії 9000 стверджують про досягнення якості кінцевою метою, то концепція TQM розглядає досягнення якості як поточний процес, коли рух настільки ж важливий, як і кінцева мета.

Однак, на думку багатьох науковців і фахівців у сфері якості, концепція TQM виходить далеко за межі власне менеджменту якості. Нині TQM стає невід'ємною частиною загального менеджменту і його функціональних напрямків, тобто отримує розвиток так зване «управління на основі якості» (Management by Quality). У цьому сенсі особливий інтерес представляють сучасні дослідження щодо TQM, що охоплюють досить широкий спектр проблем, серед яких найбільш важливим є аналіз стратегічної ролі якості, а також дослідження впливу TQM на формування й реалізацію конкурентної стратегії підприємства, поліпшення його діяльності й підвищення ефективності.

Якщо ж підприємство прагне до завоювання міжнародного ринку, тоді його продукція має відповідати міжнародним стандартам якості і повинна мати сертифікат відповідності системи якості міжнародному стандарту ISO 9001. Підприємство зобов'язане сертифікувати все виробництво загалом, і провести «сертифікацію системи якості». Продукція підприємства повинна також відповідати загальноприйнятому міжнародному стандарту безпеки продуктів.

1.3 Стандартизація та сертифікація продукції як засіб підвищення якості

Важливим елементом у системах управління якістю продукції є стандартизація та сертифікація. Сьогодні ці елементи є частиною сучасної підприємницької стратегії. І їхній вплив та завдання охоплюють всі сфери суспільного життя.

Стандартизація – інструмент, який забезпечує безпеку і якість продукції, робіт та послуг. Стандарти в свою чергу поділяються на процеси і документи, які містять ті «правила гри», які повинні знати і виконувати фахівці промисловості і торгівлі для укладання взаємовигідних угод. Їхні прийоми технічного регулювання повинні забезпечувати не тільки безпеку та конкурентоспроможність а й ефективне партнерство виробника, замовника і продавця на всіх рівнях управління.

Основними цілями стандартизації продукції становлять:

- якість відповідного рівня до розвитку науки, техніки та технології;
- продукцію безпечну для життя та здоров'я людини;
- інформаційна і технічна взаємодія та взаємозамінність виробів;
- економія ресурсів;
- єдність вимірювань;
- урахуванням ризику виникнення технологічних та природних катастроф для безпеки господарських об'єктів ;
- готовність країни до мобілізації та обороноздатності. В цьому випадку об'єктами стандартизації є продукція, послуги та роботи [10].

Стандарти щодо забезпечення якості продукції можна представити у наступних групах:

- стандарти технічної підготовки виробництва;
- стандарти, що забезпечують якість на стадії експлуатації;
- стандарти по системам якості;
- стандарти, що визначають вимоги до окремих властивостей продукції;
- стандарти по системі сертифікації ISO 9001.

Також сюди відносяться стандарти на експлуатаційні документи – керівництва по експлуатації, паспорта, етикетки. Рядовому споживачеві вони відомі як товаросупровідні документи. Основоположним стандартом є ГОСТ 2.601 «ЕСКД. Експлуатаційні документи ». У ньому визначаються вимоги до структури та змісту експлуатаційних документів на вироби складної техніки.

Проте важливим завданням стандартизації лишається і є створення системи нормативної документації, яка в свою чергу визначає найефективніші вимоги до продукції, що виготовляється для потреб населення, а також забезпечення контролю за надійності використання цієї документації. Тому особливість стандартизації полягає в тому, щоб в широкому діапазоні знаходилась її сфера дії розвиток. Немає ніякої сфери діяльності людини, до якої не була б причетна стандартизація (рис. 1).

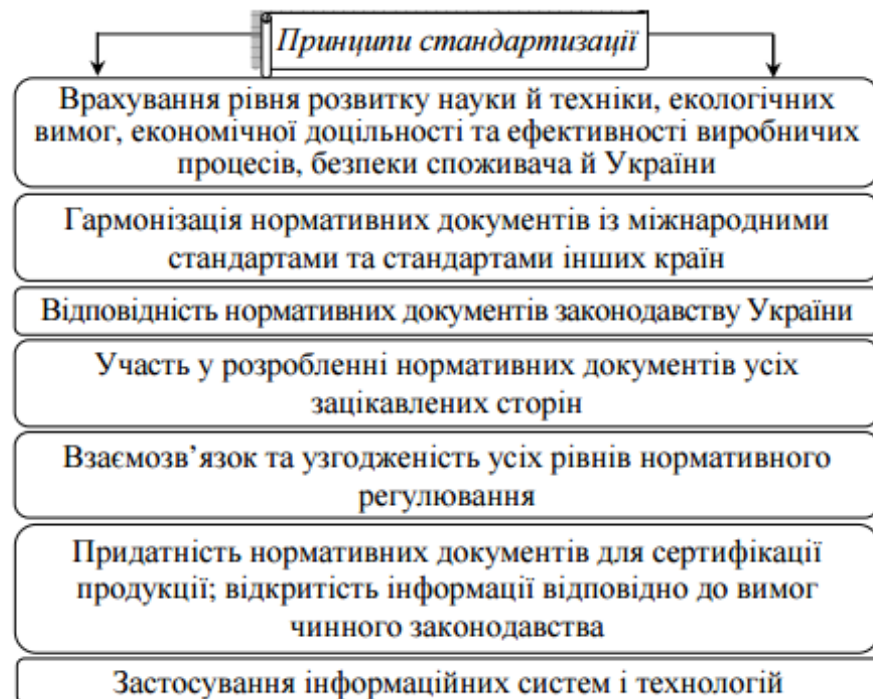

Рисунок 1.2 – Важливі складові стандартизації

Покращення якості продукції та поліпшення конкурентоспроможності товарів можливе лише при основі стандартизації. . Яка в свою чергу дозволить регламентувати вимоги до якості продукції та сприятиме ефективному вирішувани проблем спеціалізації та найде більш сприятливі способи виробництва продукції та здійснюванні управління якістю товарів у виробництві та сфері обігу.

Однак із важливих способів покращення якості продукції та поліпшення конкурентоспроможності товарів є її сертифікація, яка в свою черго близько пов'язана зі стандартизацією.

Сертифікація – це діяльність відповідних органів управління та суб'єктів господарювання щодо підтвердження відповідності продукції конкретним вимогам, які встановлені стандартами або іншими нормативними документами по стандартизації. Сертифікація продукції відповідає гарантії споживача лише якщо вона належить встановленим вимогам.

Основними цілями сертифікації є:

- створення рівних умов для діяльності підприємств, організацій та підприємців на єдиному товарному ринку України, а також для участі в міжнародній торгівлі;
- захист споживача від придбання продукції, в тому числі імпортової, яка небезпечна для його життя, здоров'я і навколишнього середовища;
- підтвердження показників якості продукції;
- сприяння експорту і підвищення конкурентоспроможності продукції.

Сертифікована система якості характеризує здатність підприємства стабільно випускати продукцію належної якості і цілком може розглядатися як один з вагомих факторів конкурентоспроможності підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринку [11].

Для вітчизняних підприємств, які планують в майбутньому експортувати свою продукцію, сертифікація системи якості – важлива умова, що визначає можливість укладення контракту і реалізацію продукції за світовими цінами.

Стандартизація і сертифікація є на сьогодні важливим інструментом для управління якістю та безпекою продукції на підприємствах. Тому вони є одними із діючих засобів забезпечення високоякісною та безпечною продукцією для споживання.

1.4 Міжнародний досвід управління якістю продукції

Основними особливостями роботи зарубіжних підприємств в галузі управління якістю продукції є чітко виражений системний підхід до управління якістю продукції, розробка і застосування методів управління

якістю на рівні підприємства, фірми, корпорації. У багатьох підхід виливається в концепцію «комплексного управління якістю», головний акцент який робиться на необхідності планування як рівня якості, так і заходів щодо його забезпечення. Головним вважається принцип: якість не можна забезпечити шляхом перевірки, воно повинно бути закладено в виробі. Відповідно до цього будується і практична діяльність із забезпечення якості на фірмах.

Можна виділити в ХХ столітті три основних етапи розвитку науки про якість продукції і застосування її результатів на практиці.

У 30–х роках виникло поняття «статистичний контроль якості». Статистичні методи широко впроваджувалися при масовому виробництві.

У 50–х роках виникає концепція «комплексного контролю якості», згідно з якою якість продукції формується на всіх етапах створення, т. Е. В процесі вивчення вимог споживача, при проектуванні, виготовленні та експлуатації. Крім поняття «контроль якості» з'явився термін «забезпечення якості».

У 70–х роках з'являється нова галузь науки – системотехніка. Системотехніка – це галузь техніки, пов'язана із застосуванням наукових знань при проектуванні і створенні системи. Взаємопов'язаного комплексу, що об'єднує людей і устаткування, необхідних для досягнення поставленої мети [12].

З розвитком системотехніки пов'язана поява нового терміну «управління якістю». Відзначимо, що закордонний досвід управління якістю базується переважно на єдиних підходах і методах роботи. Найбільш поширені статистичні методи контролю якості, які включені в Міжнародні вимоги і рекомендовані для широкого застосування. На багатьох фірмах зарубіжних країн велика увага приділяється гурткам якості, що дозволяє активізувати творчий потенціал трудящих і успішно вирішувати виникаючі на виробництві проблеми якості. У той же час кожна країна має характерні

особливості в практичному застосуванні загальних принципів управління якістю.

Японський досвід. В Японії відразу після другої світової війни питання забезпечення і вдосконалення якості були зведені в ранг національної політики, що дозволило отримувати вельми успішні результати за досить короткий термін. Великий внесок в «японське диво» вніс Е. Демінг, який з 1950 р проводив семінари з навчання персоналу підприємств комплексному управлінню якістю. Одним з чинників успішності «боротьби за якість» згодом він називав прихильність керівництва фірм ідеям якості. Велику допомогу Демингу надавали японські фахівці з якості. Так, наприклад, професор Каору Ісікава запропонував ідею створення знаменитих гуртків якості. Зрозуміло, що для успішної діяльності по вдосконаленню якості робітникам і майстрам були необхідні великі знання. Тому особливу увагу керівництво фірм приділяло навчання робітників і майстрів, в тому числі статистичних методів контролю якості. Таким чином були залучені в діяльність по забезпеченню якості безпосередні учасники виробничого процесу, а пізніше – всі співробітники фірми. Про популярність гуртків якості свідчать такі дані: перший гурток був зареєстрований в 1962 році, до початку 1965 р Японії було 3700 гуртків, а в даний час їх налічується понад 300 тисяч [13].

Сьогодні всім добре відомі «сім інструментів» японського управління якістю:

1. Залучення до процесу забезпечення якості кожного співробітника фірми.
2. Використання статистичних методів контролю якості.
3. Створення системи мотивації.
4. Заохочення навчання, підвищення кваліфікації.
5. Організація гуртків якості, які підтримують нижчу ієрархічну щабель управління.
6. Створення команд (тимчасових колективів) з фахівців, зацікавлених у вирішенні конкретної проблеми.

7. Перетворення проблеми забезпечення якості в загальнонаціональну задачу [14].

Японська система управління якістю орієнтована на запобігання можливості допущення дефектів. На японських підприємствах велику популярність завоювала програма «п'яти нулів», суть якої зводиться до того, що кожен робітник не повинен робити наступне: приймати дефектну продукцію з попередньої операції; створювати умови для появи дефектів; передавати дефектну продукцію на наступну операцію; вносити зміни в технологію; повторювати помилки. Основною формою суспільного визнання для японських підприємств є премія якості (премія Демінга), введена з 1951 р. [15].

Американський досвід управління якістю відрізняється жорстким контролем за якістю виготовлення продукції на основі математико–статистичних методів, плануванням виробництва за кількісними та якісними показниками з системою адміністративного контролю за виконанням планів. Він характеризується великою пропагандистською роботою на національному рівні щодо підтримки своїх товаровиробників і створення їм сприятливих умов на ринку, в тому числі з використанням національної премії Болдріджа.

Премія Болдріджа орієнтована насамперед на досягнення запланованого рівня якості. Від премії Демінга її відрізняє увагу до стратегічного планування якості [16].

Застосування японського досвіду управління якістю європейцями не зводилося до сліпого копіювання методів і засобів, а супроводжувалося деякими нововведеннями, найістотнішим з яких можна вважати акцент на сертифікації систем якості та виробництва третьою стороною / Результатом підвищеної уваги до документування систем якості стала поява сімейства британських стандартів BS 5750, згодом взятих за основу в першій редакції міжнародних стандартів ISO–9000 [17].

Країни Західної Європи в останні роки проводять єдину політику в області якості, метою якої є досягнення переваги європейських товарів на світовому ринку. Відмінні риси європейського підходу: створення законодавчої бази для проведення всіх робіт, пов'язаних з оцінкою і підтвердженням якості; гармонізація вимог національних стандартів, правил і процедур сертифікації; розвиток регіональної інфраструктури і мережі національних організацій, уповноважених проводити роботи з сертифікації продукції та систем якості, акредитації випробувальних лабораторій та реєстрації фахівців з якості. При цьому ефективно реалізується модель європейської премії за якістю.

Реалізація зазначених заходів дозволяє захистити єдиний загальноєвропейський ринок від недоброякісної продукції та ненадійних виробників.

Усвідомлення необхідності комплексного, системного підходу до управління якістю та накопичений досвід привели до того, що в 60–70-х роках в ряді промислово розвинених країн були розроблені стандарти на системи управління якістю. У стандартах наводилися ті види діяльності (бізнес-функції, елементи), які в найбільшій мірі впливають на якість і які, по досвіду роботи передових підприємств, рекомендувалося передбачати при створенні системи якості. У США і Великобританії стандарти спочатку застосовували міністерства оборони при перевірках постачальників, коли укладалися контракти на поставку військової техніки, а потім стали використовувати і у взаєминах замовників з постачальниками цивільної продукції [18].

На основі цих стандартів Міжнародною організацією зі стандартизації в 1987 р були розроблені і випущені стандарти ISO серії 9000 по управлінню і забезпеченню якості продукції. У цих стандартах рекомендовані елементи для створення систем якості були узагальнені і представлені в зручній формі, завдяки чому вони набули широкого поширення. Можна сказати, що з виходом стандартів ISO серії 9000 досвід комплексного управління якістю

був логічно завершений. Але розвиток управління якістю не зупинилася на комплексному підході. Збагачуючись новими елементами, він поступово переріс в більш широкий підхід до управління якістю – в так зване загальне (тотальне) управління якістю [19].

Таким чином можна зазначити що провідні країни світу мають достатній досвід формування систем управління якістю. Українським підприємствам варто не лише копіювати закордонну практику управління якістю, але й надавати їй національного забарвлення та розробити свою методику покращення управління якості продукції.

Висновки до першого розділу

В даному розділі було розглянуто теоретичні аспекти управління якістю продукції. Було визначення що якість продукції є однією із ключових проблем науково-технічного та економічного розвитку країни. Тому поліпшення якості продукції є дуже важливою для подальшого росту ефективності виробництва і важливого впливу на інтенсифікацію економіки та конкурентоспроможності на вітчизняних ринках. Процедурами від яких залежить якість продукції є управління якістю. Вона в свою чергу є доволі складною системою, яка в свою чергу є невід'ємною частиною в управлінні виробництвом.

Впровадження системи управління якістю слід вважати стратегічним ходом вирішення проблеми підприємства. В свою чергу важливим інструментом для управління якістю та безпекою продукції на підприємствах слід відмітити стандартизація і сертифікація, які були також розглянуті в цьому розділі для покращення становища підприємства. Крім цього було проаналізовано особливості роботи зарубіжних підприємств в галузі управління якістю продукції для того щоб наше підприємство могло піднятися на міжнародний рівень та конкурувати серед зарубіжних підприємств.

2 ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКОСТІ ПРАТ «ВІННИЦЬКИЙ ЗАВОД «МАЯК»»

2.1 Загальна характеристика ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»

Вінницький завод радіоелектронної апаратури (теперішня назва ПрАТ «Вінницький завод «Маяк») – розпочав свою роботу з 1969 року, як спеціалізоване підприємство оборонного комплексу СРСР по випуску уніфікованих блоків джерел живлення. З 1994 року завод був підпорядкований Міністерству машинобудування військово–промислового комплексу і конверсії України. Об'єднання є одним з найбільших підприємств нашої області і розташоване на земельній ділянці заг. площею 14,3985 га. З них виробничі площі займають – 58578 га. Решта площі зайнята об'єктами соціальної інфраструктури, незавершеним будівництвом [20].

ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» складається з головного підприємства та дочірніх підприємств. Чисельність працюючих 647 чоловік. Очолює ПРАТ «Вінницький завод «Маяк» голова правління – генеральний директор, якому підпорядковані:

1. Адміністрація головного підприємства.
2. Директора дочірніх підприємств.

Дана структура об'єднує в собі переваги лінійної і функціональної структур. В структурі ПрАТ «Маяк» при лінійному керівництві на кожному рівні управління створюються спеціалізовані підрозділи, які мають визначені права по відношенню до нижчестоящих ланок (рис. 2.1). Лінійні керівники координують діяльність функціональних підрозділів, виробляють рішення для нижчестоящих ланок ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» поєднав традиції оборонного підприємства та передових технологій із сучасним дизайном, починаючи з 1997 року. І зараз основними видами товарів або послуг, що виробляє підприємство є наступні:

- маслонаповнені електрорадіатори;
- електроконвектори;

- тепловентилятори;
- теплові завіси;
- побутові електроплитки;
- електричні котли.

Вся продукція заводу випускається під зареєстрованою торговою маркою „Термія”. Підприємство встановлює гарантійний строк на свої вироби від 2 до 5 років. Продукція сертифікована у відповідності до вимог митного союзу. Основними видами діяльності товариства є:

- виробництво електричних побутових приладів;
- виробництво радіаторів і котлів центрального опалення;
- виробництво інших готових металевих виробів.

Товариство є одним з провідних підприємств з розробки та виготовлення радіоелектронної апаратури. Акціонерне товариство має партнерські зв'язки і поставляє свою продукцію у більш ніж 40 країн світу, серед яких є країни СНД. Товариство має самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в установах банків, печатку зі своєю назвою, фірмову марку та торговий знак. Якщо аналізувати організаційну структуру управління, то для неї характерні дивізійно–продуктовий тип [21].

Виробництво знаходиться в безпосередньому підпорядкуванні Генеральному директору, на одному рівні з виробництвами знаходиться дирекція з ЗЕД; маркетингу; по матеріально–технічному забезпеченню і структурний підрозділ директора з персоналу і соціальних питань. Виробництва безпосередньо співробітничать з дирекціями, дана співпраця відбувається «по горизонталі». Для ефективного використання виробничих та службових приміщень та для поповнення обігових коштів, підприємство здає в оренду вільні приміщення. За 2015 р. дохід від оренди склав 3899,1 тис.грн. Основні орендарі: ТОВ “Алергоцентр КПП”, ПП “Країна меблів”, ТОВ “Автоцентр Поділля”, ТОВ “Промавтоматика Вінниця”, ТОВ “Ромстал Україна”.

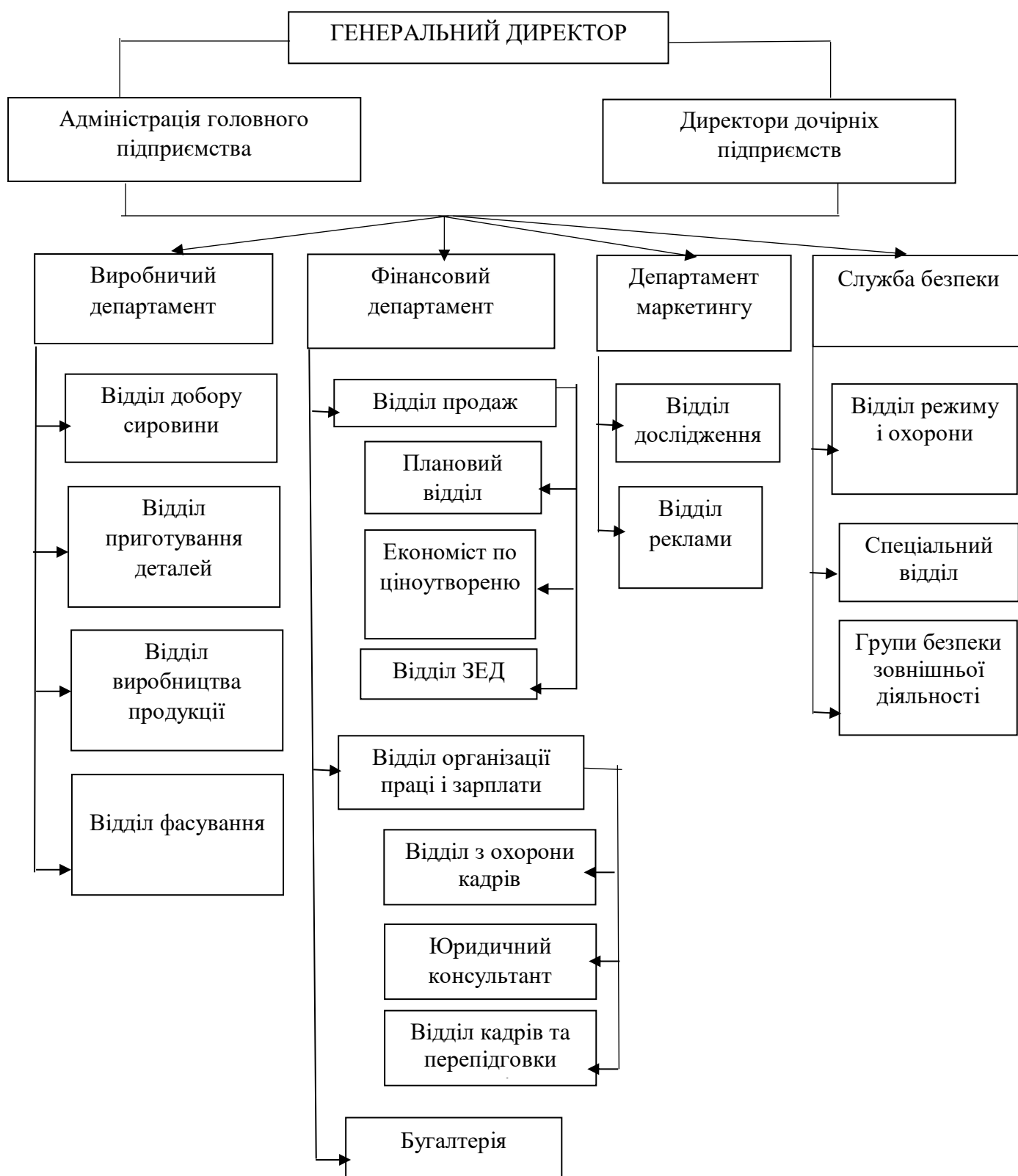

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»

В процесі акціонування державного підприємства та з метою зменшення боргового навантаження на материнську компанію, в структурі

акціонерного товариства «Маяк» виділилось декілька відокремлених підрозділів, що займались окремими видами діяльності, в тому числі:

- дочірнє підприємство «Теплокомуненерго «Маяк» ПрАТ «Маяк»
- діяльність у сфері постачання пари, гарячої води для потреб жителів мікрорайону «Вишенька» в м. Вінниці та юридичних осіб;

Предметом діяльності підприємства є виробництво теплової енергії, транспортування її магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами, постачання теплової енергії фізичним та юридичним особам, а також надання фізичним та юридичним особам послуг з централізованого опалення та гарячого водопостачання.

Основні споживачі послуг – 13 тисяч власників/квартиронаймачів помешкань західної частини мікрорайону «Вишенька» та 95 юридичних осіб, в тому числі 20 з яких – бюджетні установи (дитячі садки, школи, лікарні тощо) [21].

Сьогодні підприємство динамічно розвивається здійснює інвестиції в матеріально–технічне переоснащення і модернізацію, освоює нові технологічні рівні. Планово розширюється номенклатура виробів, що виготовляються, здійснюється запуск у виробництво нових видів продукції. Підприємство має потужний інженерно–технічний потенціал, дослідну лабораторію і зарекомендувало себе як виробник продукції з відмінним співвідношенням "ціна–якість". Воно співробітничает більш ніж з сотнею підприємств з різних частин світу, з країн далекого і близького зарубіжжя і продовжує освоювати нові іноземні ринки. Впродовж останніх років підприємство постійно нарощує обсяги випуску продукції і валового доходу.

2.2 Характеристика зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Як відомо, на господарську діяльність підприємства впливає безліч факторів зовнішнього, внутрішнього та опосередкованого впливу.

Аналіз зовнішнього середовища ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» є процесом, за допомогою якого розробники стратегічного плану контролюють зовнішні по відношенню до організації чинники, аби визначити можливості і загрози для фірми. Розглянемо зовнішні фактори, що впливають на діяльність ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Елементи зовнішнього оточення ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»

Зовнішні чинники		Характеристика
Політичні	Політична стабільність	Нестабільність вітчизняного законодавства, загострення політичного конфлікту з Росією та ситуації на Сході країни
	Державна підтримка діяльності підприємства	Державні програми підтримки галузі
Фінансово-економічні	Обсяг та динаміка ВВП	Вплив на кількість споживачів
	Рівень оподаткування	Деструктивний вплив фіскального режиму в Україні
	Рівень інфляції	Вплив на рівень цін на продукцію та сировину та, відповідно, на попит на продукцію
	Стабільність валюти	Негативний вплив на зростання витрат підприємства, зумовлений розвитком інфляційних процесів внаслідок зниження курсу гривні та її купівельної спроможності
	Права власності	Вплив на рівні функціонування відносин з державними органами та власниками підприємства: органів державної влади
	Розвиненість банківської системи	Зростання відсотків за користування кредитами, вартості послуг з банківського обслуговування. Зменшення можливостей отримання банківських кредитів для розвитку підприємницької діяльності, кредитування підприємств
	Стан ринків	Помірне зростання ринку позитивно впливає на кількість споживачів та величину прибутку підприємства
	Ступінь свободи підприємства	Вплив на визначення напрямків здійснення підприємницької діяльності, перелік робіт
Соціальні	Умови та рівень життя	Продукція не призначена для роздрібно торгівлі
	Місце самоврядування тощо	Вплив на величину деяких видів податків та користування ресурсами
Технологічні	Рівень розвитку технологій	Позитивний вплив на зменшення витрат матеріалів та використання енергозберігаючих технологій за допомогою досягнень НТП

Також слід проаналізувати окремі чинники зовнішнього середовища за допомогою матриці макрооточення та безпосереднього оточення. Які в свою чергу допоможуть проаналізувати окремі чинники середовища, які здійснюють дослідження ринку, аналізують попит на продукцію, конкуренцію на ринку та їхню цінову політику. (табл. 2.2)

Для множення експертних оцінок таких як: важливість для галузі та вплив на організацію і спрямованість впливу отримаємо загальну інтегральну оцінку, яка в свою чергу показує важливості конкретного чинника для підприємства. За допомогою цієї оцінки керівництво зможе визначити, які з цих чинників мають важливе значення для підприємства [22].

Таблиця 2.2 – Матриця зовнішнього середовища для ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»

№ з/п.	Чинники середовища	Важливість для галузі	Вплив на підприємство	Спрямованість впливу	Міра важливості
1	Економічні	3	3	-1	-5
2	Ринкові	3	3	+1	-4
3	Технологічні	3	2	+1	+8
4	Політичні	2	2	-1	-4
5	Конкурентні	3	3	+1	+8
6	Соціальні	1	1	+1	+2
7	Міжнародні	2	2	+1	+4

Слід виділити найбільшу загрозу ринкових та міжнародних чинників із складеного профіля зовнішнього середовища. Але також можна зазначити, що балансують їх економічні, конкурентні та технологічні чинники, які в свою чергу покращують зовнішнє середовище.

Потрібно відмітити що на зовнішню діяльність підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» опосередкований вплив йде від його конкурентів, споживачів, постачальників та законодавства. Слід виділити вагомий вплив конкурентів та споживачів, оскільки конкуренція на ринку інтенсивна: досліджуване підприємство займає велику частку ринку порівняно з найбільшими конкурентами. Далі, аналізуючи діяльність лідерів ринку та досліджуваного підприємства проаналізуємо матрицю конкурентного профіля ПРАТ «Вінницький завод «Маяк» (табл. 2.3). Найближчими

конкурентами ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» являються КПСП «Арсенал» та «Зброяр» [22].

Можна зробити висновок, що з усіх вказаних конкурентів має високий рівень конкурентоспроможності ПрАТ «Вінницький завод «Маяк». У підприємства цілком розвинена мережа продаж, широкий асортимент продукції, але попри це присутні загрози недостатнє фінансування та стимулювання збуту.

Таблиця 2.3 – Матриця конкурентного профілю ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»

Ключовий фактор	Ваговий коефіцієнт	Зброя		КПСП «Арсенал»		ПРАТ «Завод «Маяк»	
		рейтинг	оцінка	рейтинг	оцінка	рейтинг	оцінка
Частка ринку	0,2	3	0,6	2	0,4	1	0,2
Ціна товару	0,3	1	0,3	3	0,8	2	0,6
Якість товару	0,2	1	0,2	3	0,6	2	0,4
Мережа продажів	0,1	2	0,2	1	0,1	3	0,3
Реклама та стимулювання збуту	0,1	2	0,3	3	0,3	1	0,1
Асортимент продукції	0,1	2	0,2	1	0,1	3	0,3
Разом	1	–	1,8	–	2,4	–	1,9

Щодо внутрішнього середовища ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» на відміну від багатьох іноземних фірм, які спеціалізуються на виробництві електричних приладів та іншої продукції, підприємство має повністю замкнутий технологічний цикл виготовлення продукції. Це в свою чергу дозволяє дуже швидко виконувати переналагодження виробництва від одного вигляду продукції до іншого залежно від попиту на світовому ринку. Найпоширенішими перевагами продукції конкурентів є поліпшений дизайн і малогабаритні характеристики, але працівники науково–технічного сектора підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» працюють наполегливо для відповідності свого товару до вимогам міжнародних стандартів [23].

Слід зробити висновок, що ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» займає непогані позиції в своїй галузі, завдяки відсутності сильних конкурентів по

різновидам продукції на внутрішньому ринку та по деяким з них на певних зовнішніх ринках. Другим фактором конкурентоздатності підприємства в галузі є постійна модернізація. На даний момент склалися сприятливі умови для розвитку галузі і підприємства, які дозволяють зміцнити свої позиції на ринку.

Для виробництва складного обладнання, забезпечення його високої якості і надійності підприємство має в своєму розпорядженні унікальне устаткування і завдяки чому випускає всесезонні товари, такі як:

- електричні опалювальні котли потужністю 4,5; 6,0; 9,0 кВт, призначені для роботи в системах водяного опалення. Ці моделі котлів забезпечують високий тепловий комфорт і точне регулювання температури. Низька інвестиційна вартість цих моделей котлів сприяє їх використанню в тих місцях, де немає газової проводки, або в будівлях які використовуються тільки періодично;

- водонагрівачі акумуляційні побічного нагріву об'ємом 300л; 500л; 800л., призначені для економії витрат на теплову енергію і використовуються як в системах гарячого водопостачання, так і в системах опалення. Ці пристрої являють собою добре теплоізольовану ємкість призначену для запасу теплової енергії в період часу коли мається її надлишок, з подальшою віддачею її споживачу;

- теплові насоси „Повітря–Вода” потужністю 4,8; 9,8; 14,5; 19,5 кВт., призначені для роботи в якості економічного та енергозберігаючого джерела тепла в системах гарячого водопостачання та опалення [23].

Таким чином, вплив внутрішнього чинника на систему управління якістю на підприємстві ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» проявляється в злагодженій роботі персоналу, умінні вищого керівництва правильно і раціонально скласти робочий графік, час відпустки, а також вміло мотивувати персонал на збільшення показників діяльності. Вплив економічної, виробничого, організаційного та технологічного фактору також дуже вагомий, так як їх дотримання сприятиме поліпшенню ефективності

діяльності підприємства, а, отже, збільшення прибутку, що є головною метою підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк». Щодо зовнішнього середовища підприємство стежить за новими технологіями та змінами на ринку для того щоб тримати свій рівень і з часом піднятися на більш вищу планку на ринку.

2.3 Характеристика ефективності роботи підприємства

2.3.1 Оцінка фінансового–економічного стану підприємства

Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки фінансових планів та прогнозів, у тому числі фінансового поліпшення підприємства. Під фінансовим станом підприємства розуміють міру його забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Саме тому необхідно провести аналіз фінансового стану за для визначення рівня економічних можливостей підприємства, виробничого потенціалу, економічного потенціалу з метою управління поліпшення кредитоспроможності підприємства і побудови стратегічно правильних кредитних відносин на основі рівня кредитоспроможності, тобто потрібне більш поглиблене дослідження фінансового стану. Оцінка фінансового стану ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» буде здійснено на основі даних фінансової звітності підприємства за 2015 – 2018 рр.

На першому етапі аналізу фінансового стану позичальника варто приділити увагу аналізу динаміки зміни валюти балансу та виручки від реалізації. Аналізуючи дані показники, слід відмітити погане становище підприємства в 2015 році. Через те, що відбулося зменшення розміру основних статей балансу, тобто в активах зменшилися основні засоби, незавершене виробництво, дебіторська заборгованість, а в пасиві – короткострокові кредити банків, інші поточні зобов'язання, нерозподілений

прибуток відсутній; спостерігалось загальне скорочення капіталу підприємства на 1%. Значну роль в цьому скороченні відіграло і зменшення виручки від реалізації – на 52042 тис. грн. (8%) в порівнянні з попереднім роком [22].

В 2016–2017 роках спостерігалось покращення та нормалізація ситуації, так в 2017 році валюта балансу збільшилась на 57%, що склало 70018 тис. грн., виручка від реалізації на 45%, тобто на 52175 тис. грн. Відбулося зростання основних статей балансу, що свідчить про нормалізацію діяльності підприємства. В 2018 році відбулося призупинення темпів зростання валюти балансу та чистого прибутку підприємства, але збільшення валюти балансу склало 20294 тис. грн., а виручки від реалізації – 34371 тис. грн., що для показників склало зростання на 2% та 12% відповідно [23].

Таблиця 2.3 – Аналіз динаміки валюти балансу та виручки від реалізації продукції ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» за 2015–2018 рр., тис. грн.

Показники	Роки			
	2015	2016	2017	2018
Валюта балансу, тис. грн.	191142	257812	327830	348124
Виручка від реалізації, тис. грн.	244270	296312	348487	382858
Абсолютне відхилення валюти балансу від попереднього року, тис. грн.	12164	66670	70018	20294
Коефіцієнт зростання валюти балансу	1,06	1,34	1,27	1,06
Абсолютне відхилення виручки від реалізації від попереднього року, тис. грн.	47870	52042	52175	34371
Коефіцієнт зростання виручки від реалізації	1,31	1,21	1,17	1,09

Розглянемо та побудуємо аналітичний баланс підприємства для дослідження стану та динаміки капіталу підприємства. Перш за все слід відмітити, що в 2018 році в порівнянні з 2015 капітал підприємства зріс на 18%, тобто на 156982 тис. грн. Необхідно розглянути статті, за рахунок яких відбулося це зростання. Запаси значно зросли на 42787 тис. грн., що

пояснюється ефективністю виробничого процесу. Щодо обсягу дебіторської заборгованості ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» в 2017 році почала спадати, тобто становище підприємства значно покращилося.

Слід приділяти значну увагу при аналізі поточних активів дебіторській заборгованості, адже при наявності конкуренції та складності збуту підприємства продають її, використовуючи форми послідууючої оплати.

Також слід відмітити, що найбільшу питому вагу в структурі дебіторської заборгованості складає інша поточна дебіторська заборгованість, дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом та за виданими авансами. Наявність заборгованості дебіторів спричиняє фінансові труднощі, оскільки підприємство відчуває недолік фінансових ресурсів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати та інше. В порівнянні з 2017 роком ці показники спали, що свідчить про ефективну політику інкасації дебіторської заборгованості. В 2015–2017 роках підприємство мало сталі значення поточних фінансові інвестиції, які склали 52 тис. грн. В 2015 році підприємство не приділяло значної уваги цьому виду фінансової діяльності.

Грошові кошти підприємства останні 4 роки зростають з однаковими темпами приросту у 3% і складають на кінець 2018 року 37874 тис. грн. Це може призвести до погіршення ліквідності підприємства, за умови, що це не є елементом політики оптимізації використання оборотних коштів.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що загальний рівень оборотних активів підприємства виріс у 2,5 рази і приріст склав 32845 тис. грн. за останній рік та за весь аналізований період – 60254 тис. грн. Що є позитивним моментом і покращує фінансовий стан позичальника. Також на підприємстві в 2018 році на 19% скоротився обсяг незавершеного будівництва та на 12,17 % зросла вартість основних засобів підприємства. До складу основних засобів підприємства входять військові агрегати, машини, обладнання, передавальні агрегати, які мають значний рівень зносу. Слід зазначити, що темп оновлення дещо перевищує темпи вибуття основних

засобів. Але нарахована амортизація перевищує розмір коштів, що йдуть на оновлення [23].

Аналізуючи дані пасив балансу можна зазначити, що зростання капіталу підприємства відбулося також за рахунок збільшення власного капіталу, поточних та довгострокових зобов'язань. Власний капітал збільшився на 74,82% (на 1444127 тис. грн.) в порівнянні з 2015 роком в основному за рахунок збільшення на 118% нерозподіленого прибутку, на 48 % або 7936 тис. грн. іншого додаткового капіталу, та на 36,84 % резервного капіталу, збільшення якого є необхідною умовою діяльністю ПрАТ.

Таблиця 2.4 – Аналіз показників майнового стану ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» за 2015–2018 рр.

Показники	Роки					Відхилення	
	2015	2016	2017	2018	2016/ 2015	2018/ 2016	2018/ 2015
Коефіцієнт зносу	0,443	0,465	0,487	0,498	0,035	0,028	0,072
Коефіцієнт оновлення	0,020	0,038	0,042	0,047	0,011	0,009	0,022
Коефіцієнт вибуття	0,006	0,009	0,006	0,224	-0,003	0,216	0,211

Статутний капітал залишився незмінним. Побудови та вертикального і горизонтального аналізу аналітичного балансу майна підприємства можна зробити наступні висновки. Перш за все слід виділити те, що капітал підприємства збільшується за рахунок збільшення обсягів виробництва та реалізації. Значний внесок в збільшення капіталу принесло також використання довгострокових та короткострокових кредитів, що негативно впливає на фінансовий стан, але є необхідною умовою ефективного функціонування підприємства в сучасних ринкових умовах. Але обсяги приросту власного капіталу є більшими ніж позикового. Негативним є те що на підприємстві скорочується розмір основних засобів за рахунок вибуття та зносу. Для подальшого вивчення фінансового стану підприємства необхідно розрахувати та проаналізувати ряд фінансових показників, які дозволяють з високою точністю його відобразити [22].

Основні засоби ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» мають значний рівень фізичного та морального зносу. Більшість цього обладнання функціонує на підприємстві більше 20–15 років, при умові, що термін його використання не перевищує 25 років. Саме це пояснює ситуацію зростання коефіцієнту зносу в 2018 році на 13,6 % в порівнянні з коефіцієнтом зносу 2015 року. Коефіцієнт зносу в 2018 році склав 0,498, тобто 49,8 % основних засобів підприємства є зношеними і непридатними до експлуатації. Але слід зауважити, що підприємство постійно оновлює власне обладнання. Так в 2018 році на підприємство надійшло 10,6 % нового обладнання, що на 0,8 % більше ніж оновлення основних засобів у 2017 році, але на 40% менше ніж у 2016 році. Коефіцієнт вибуття в 2018 році був максимальним і склав 0,224, в порівнянні з 2015 роком він збільшився в 16 разів. Це через списання застарілого та зношеного обладнання [23].

Можна зробити висновки після аналізу наведених коефіцієнтів, що майновий стан підприємства потребує уваги з боку керівництва підприємства. Необхідно проваджувати певні дії спрямовані на оновлення основних засобів підприємства, бо ситуацію коли більше 50% обладнання підприємства є зношеним та застарілим, тобто всього 40,02% обладнання є придатним до експлуатації, неможна назвати позитивною.

Наступним етапом аналізу фінансового стану підприємства є аналіз ліквідності. Ліквідність підприємства – це можливість у практичній ситуації, що склалася, погасити всі свої зобов'язання перед контрагентами, банками, акціонерами та іншими суб'єктами підприємницької діяльності. При аналізі ліквідності підприємства поряд з розрахунком ряду коефіцієнтів важливе місце посідає аналіз ліквідності балансу. В ході аналізу ліквідності балансу потрібно перш за все проаналізувати активи за ступенем ліквідності (табл. 2.5).

Питома вага високоліквідних активів є незначною, що досить негативно впливає на можливість підприємства розраховуватися при проведенні поточних господарських операцій. До цієї групи активів входять

грошові кошти в національній та іноземних валютах та поточні фінансові інвестиції. Позитивним є те, що динаміка високоліквідних активів на протязі 2015–2018 років є зростаючою.

Таблиця 2.5 – Аналіз активів ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» за ступенем ліквідності за 2015–2018 рр., тис. грн

Види активів	Роки			
	2015	2016	2017	2018
1. Високоліквідні (A1)	6554	57839	112056	118465
2. Швидколіквідні (A2)	275621	305462	1256378	1884563
3. Повільноліквідні (A3)	894765	102834	1263456	1012894
4. Важколіквідні (A4)	645361	678436	6456378	514536
Разом	1723003	2134567	35432567	3610546

Активи, що повільно реалізуються включають до свого складу виробничі запаси, незавершене виробництво, інші оборотні активи. Ці запаси мають підвищений строк обертання на грошові кошти, оскільки виробництво вимагає наявності великих обсягів специфічних запасів, як то метали різних марок, литво, набивки, муфти. Саме це і пояснює складність реалізації специфічних запасів підприємства. питома вага даних активів постійно зростає, а в порівнянні з 2016 роком питома вага їх зменшилась на 14% і склала 28,91 %. Це дещо погіршує рівень ліквідності підприємства.

Активи, що важко реалізуються – це основні засоби підприємства. Постійне їх зменшення викликає те, що і питома вага їх зменшується. Вони скоротилися на 284428 тис. грн., що відобразилося в скороченні питомої ваги на 27,12 %. Слід звернути увагу на те, що більшу частку в структурі активів, що швидко реалізуються, складає готова продукція і дебіторська заборгованість. Підприємству необхідно більш інтенсивно просувати свою продукцію на ринок, покращувати її якість. Проаналізуємо пасиви підприємства за строками погашення зобов'язань (табл. 2.6). В капіталі підприємства найбільш строкові зобов'язання займають питому вагу в 2018 році на рівні 16,45 %. Слід сказати, що вона зменшилась майже на 10 % в

порівнянні з 2017 роком і є найнижчим значенням за останні 4 років. Короткострокові зобов'язання складаються з короткострокових кредитів, позикових коштів, тощо. В 2017 році відбулося їх стрімке збільшення на 13 %, що можна пояснити тим, що підприємство залучило значний обсяг короткострокових кредитів на поповнення оборотних коштів. В 2018 році питома вага цих пасивів зменшилась до рівня 25,46 % [23].

Таблиця 2.6 – Питома вага пасивів ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» за ступенем ліквідності за 2015–2018 рр., тис. грн

Показники	Роки			
	2015	2016	2017	2018
1. Найбільш термінові (П1)	312412	357821	1023657	625378
2. Короткострокові (П2)	366331	506537	1235689	1215602
3. Довгострокові (П3)	316591	326758	4452621	680113
4. Постійні (П4)	928559	960712	858392	1089775
Разом	1937003	2137580	3562807	3610598

У підприємства в 2018 році з'явилися довгострокові зобов'язання – це кредит, залучений з метою проведення фінансування оновлення виробництва та розширення виробничих потужностей. Стійкі пасиви – це власний капітал підприємства. Аналізуючи динаміку його розвитку на протязі 2015–2016 рр., ми бачимо що він зростає в абсолютному розмірі, але в структурі пасивів питома вага даної групи не змінюється.

Таблиця 2.7 – Питома вага пасивів ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» за строком погашення зобов'язань за 2015–2018 рр.

Показники	Роки			
	2015	2016	2017	2018
1. Найбільш термінові (П1)	16,12	16,56	28,78	16,45
2. Короткострокові (П2)	19,47	23,54	36,56	25,46
3. Довгострокові (П3)	16,45	15,26	12,50	18,24
4. Постійні (П4)	46,89	43,74	23,34	28,97
Разом	100,00	100,00	100,00	100,00

А вже у 2017 та 2018рр. можна побачити скорочення майже у 2 рази. Тепер зіставивши відповідні показники, ми можемо зробити висновки щодо ліквідності балансу ПРАТ «Завод «Маяк». Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо: $A1 > П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$; $A4 \leq П4$. Остання нерівність, є умовою мінімальної ліквідності балансу. Як бачимо за аналізований період дані нерівності повністю жодного разу не виконувались, а це значить, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним.

У підприємства в 2017 та 2018 роках нерівні майже виконалась, окрім першої, що свідчить про брак високоліквідних активів, насамперед грошових коштів. Але умова мінімальної ліквідності дотримана, необоротні активи підприємства повністю перекриваються джерелами їх формування, саме тому ми можемо зробити висновок, що ліквідність балансу підприємства знаходиться на середньому рівні. Далі необхідно провести оцінки ліквідності є розрахунок коефіцієнтів ліквідності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Аналіз показників ліквідності ПРАТ «Вінницький завод «Маяк» за 2015–2018 рр.

Показники	Роки					Відхилення	
	2015	2016	2017	2018	2016/ 2015	2018/ 2016	2018/ 2015
1. Загальний коефіцієнт покриття (платоспроможності)	1,704	1,435	1,043	1,478	0,945	0,048	– 0,016
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,446	0,456	0,633	1,102	1,017	0,645	0,650
3. Коефіцієнт незалежної (забезпеченої) ліквідності	0,226	0,323	0,145	0,161	2,038	– 0,158	0,008
4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,010	0,060	0,037	0,063	1,635	– 0,007	0,023
5. Коефіцієнт абсолютної платоспроможності (миттєвої платоспроможності)	0,010	0,059	0,036	0,063	1,632	– 0,007	0,023
6. Частка оборотних активів в загальній сумі активів	0,604	0,564	0,674	0,774	0,976	0,188	0,176

Коефіцієнт покриття – це найбільш узагальнюючий показник ліквідності. Визначається як відношення всіх поточних активів підприємства до суми короткострокових зобов'язань. Він показує, скільки грошових одиниць активів припадає на кожну грошову одиницю короткострокових зобов'язань. Коли коефіцієнт покриття стає меншим за одиницю структура балансу визнається незадовільною, а підприємство неплатоспроможним. Тому в даному випадку ми спостерігаємо ситуацію, коли оборотні активи підприємства не повністю покривають наявні поточні зобов'язання або наближені до цього (2015 р.), і ми спостерігаємо замирання цього показника на рівні 1,4 пункти після зниження у 2016 році. Коефіцієнт швидкої ліквідності – відображає здатність підприємства розраховуватись активами, що швидко реалізуються, за своїми поточними зобов'язаннями. Нормативне значення цього показника складає 0,5–0,9 [23].

На ПрАТ «Вінницький завод «МАЯК» ми спостерігаємо ситуацію що на протязі аналізованого періоду у підприємства не може виникнути ситуація, при якій надходження від погашення дебіторської заборгованості, яка складає основу активів, що швидко реалізуються, буде замало для погашення поточних зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – характеризує здатність підприємства розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями наявними грошовими коштами та надходженнями від поточних фінансових інвестицій. Нормативне значення цього показника – більше 0,24. На протязі аналізованого періоду даний показник не відповідав нормативу, але він значно зріс у 2018 році. Розрахунок значення чистого оборотного капіталу дозволяє оцінити спроможність підприємства розраховуватись за поточними зобов'язаннями і розширювати діяльність підприємства. Ми бачимо що в динаміці цей показник зростає, в 2018 році його розмір виріс майже на 34 % в порівнянні з 2015 роком [23].

Проаналізувавши дані показники, можна дійти висновку, що підприємство може розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями

тільки при умові реалізації частини активів, що повільно реалізуються, що є умовою мінімальної фінансової стійкості А це свідчить про наявність ризику неплатоспроможності підприємства.

Наступним етапом аналізу фінансового стану підприємства є розрахунок та аналіз показників фінансової стійкості підприємства (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» за 2015–2018 рр.

Показники	Роки			
	2015	2016	2017	2018
Коефіцієнт автономії	0,478	0,445	0,224	0,295
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів (фінансування)	1,089	1,239	3,443	2,380
Коефіцієнт фінансового важеля (плече)	0,261	0,487	1,542	1,223
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,641	0,598	0,350	0,478
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,254	0,254	0,358	0,382
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,682	0,722	0,834	0,738
Коефіцієнт кредиторської заборгованості	0,310	0,299	0,360	0,234
Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих коштів	0,399	0,470	2,002	4,080
Коефіцієнт постійного активу	0,594	0,605	0,584	0,291
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,753	0,666	0,414	0,310
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,401	0,348	0,218	0,165
Коефіцієнт вартості основних засобів у майні	0,283	0,258	0,155	0,111
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	0,430	0,412	0,218	0,438
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними джерелами	0,582	0,601	0,570	1,703
Коефіцієнт співвідношення запасів і власних оборотних коштів	1,713	1,661	1,751	0,586
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,546	0,530	0,656	1,703
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	0,012	0,116	0,207	0,094
Коефіцієнт вартості матеріальних оборотних коштів у майні	0,448	0,393	0,258	0,198

Фінансова стійкість – це стан фінансових ресурсів підприємства, при якому підприємство вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрат на його оновлення та розширення.

Коефіцієнт автономії характеризує незалежність підприємства від позикового капіталу. Нормативне значення даного показника більше 0,4, що на підприємстві повністю не дотримується за весь аналізований період, а починаючи з 2016 року він скоротився майже у 2 рази, тобто ми можемо спостерігати спадну динаміку даного показника, що є результатом залучення позикових коштів. Підприємство здатне за всіма своїми зобов'язаннями розраховуватися власними коштами. Коефіцієнт фінансування – показує скільки залучених коштів припадає на 1 грн. власного капіталу підприємства. За нормативом цей показник має бути меншим за 1 і динаміка його розвитку повинна бути спадною. Таким чином ми спостерігаємо, що в 2017 році на 1 грн. власного капіталу припадало 3,33 грн. залучених коштів, в 2018 році цей показник зменшився і склав 2,37 грн. на 1 грн. власного капіталу. Ми бачимо що даний показник за аналізований період лише зростав, що призводить до значних коливань фінансової стійкості, бо норматив перевищується [23].

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами – свідчить про наявність власних оборотних коштів, необхідних для забезпечення фінансової незалежності та стійкості підприємства. Значення даного показника за 2015–2018 рр. відповідає нормативу (більше 0,2), і має загальну тенденцію до зростання, що позитивно відображається на фінансовій стійкості підприємства. Значення 0,42 цього показника в 2018 році свідчить, що 1 грн. вартості поточних активів припадає 42 коп. власного оборотного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу – свідчить про ефективність використання власного капіталу. Значення даного показника зросло з 0,078 в 2014 році до 0,094 в 2018, що відповідає нормативу і надає можливість

підприємству сплачувати свої поточні зобов'язання, розвиватись, розширювати свою діяльність.

Підсумовуючи, можна сказати, що ПрАТ «Вінницький завод «МАЯК» є абсолютно фінансово стійким підприємством спроможне забезпечити запаси і витрати, спроможне не допускати невиправданої кредиторської заборгованості та своєчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями. Наступними в аналізі фінансового стану підприємства є показники ділової активності підприємства (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Аналіз показників ділової активності ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» за 2015–2018 рр.

Показники	Роки			
	2015	2016	2017	2018
1. Чистий дохід, тис. грн.	244270	296312	311874	382858
Собівартість	-153689	-1190928	-	-1811044
			1456577	
Чистий прибуток	27144	22586	-161231	402143
2. Середній залишок, тис. грн.				
– активів	128906	163915	204106	195753
– власного капіталу	101401	108910	113406	154528
– оборотних коштів	95545	126907	136806	159752
– запасів	23495	34126	49611	66282
– загальної суми дебіторської заборгованості	37094	52491	46447	47007
– дебіторської заборгованості по товарних операціях	34054	46656	41205	39323
– загальної суми кредиторської заборгованості	14505	15469	17856	19534
3. Тривалість одного обороту, дн.				
– активів	116,4	135,0	165,0	148,3
– власного капіталу	133,0	127,7	128,3	102,4
– оборотних коштів	260,2	254,8	260,5	288,2
– запасів	230,8	284,0	218,6	156,2
– загальної дебіторської заборгованості	55,4	54,8	123,1	173,2

Продовження таблиці 2.10

– дебіторської заборгованості по товарних операціях	25,4	19,4	57,2	75,0
– загальної кредиторської заборгованості	124,2	107,6	158,2	152,2
4. Коефіцієнт оборотності:				
– активів	0,782	0,788	0,848	0,877
– власного капіталу	0,369	0,354	0,356	0,284
– оборотних коштів	1,328	1,353	1,320	1,240
– запасів	1,198	1,289	1,638	2,145
– загальної дебіторської заборгованості	5,408	5,477	2,805	1,859
– дебіторської заборгованості по товарних операціях	13,674	17,864	5,058	4,628
– загальної кредиторської заборгованості	2,743	3,312	2,140	2,345
5. Тривалість операційного циклу, дн.	224,2	238,8	244,7	256,4
6. Тривалість фінансового циклу, дн.	124,2	143,1	114,5	118,2

Коефіцієнт оборотності активів – характеризує ефективність використання активів підприємства, в динаміці він повинен збільшуватись, на основі його розраховується період обертання активів, але на протязі аналізованого періоду ми бачимо, що строк обороту активів коливається: в 2016 році він склав 135,0 дні, в 2017 – 165,0 днів, в 2018 – 148,3 днів. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився в 2018 до 4,628 році, що на 2,74 менше ніж у 2015 році, тобто строк погашення кредиторської заборгованості з 124,2 днів збільшився до 152,2, що негативно характеризує здатність підприємства розраховуватись за своїми зобов'язаннями. Коефіцієнт оборотності власного капіталу свідчить про зменшення строку обертання з 133,0 днів у 2015 році до 102,4 днів у 2018р. а це свідчить про більшу ефективність використання власного капіталу. Операційний цикл характеризує час, на протязі якого фінансові ресурси підприємства заморожені в запасах та дебіторської заборгованості. Слід зазначити, що операційний цикл значно збільшився, у 2015 році він склав

224,2 дні, що на 18 дні менше ніж у 2018 році Це відбулося за рахунок зростання строку обертання матеріальних запасів [24].

Фінансовий цикл – це період заморожування власних коштів підприємства під час оборту, тобто час протягом якого готівка вилучається з обігу. Він зменшився: з 124,2 днів у 2015 році до 118,2 у 2018.

Таким чином, за аналізований період ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» не вдосконалив стан ділової активності підприємства. Основними негативним моментами є збільшення періоду обертання кредиторської заборгованості, основних засобів, власного капіталу. Загалом, ділова активність підприємства знаходиться на достатньому рівні.

Наступним етапом аналізу фінансового стану підприємства є розрахунок показників рівня (табл. 2.11)

Таблиця 2.11 – Аналіз показників рівня ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» за 2015–2018 рр., %

Показники	Роки			
	2015	2016	2017	2018
Рівень сукупних активів	0,028	0,047	-0,0543	0,124
Рівень власного капіталу	0,065	0,117	-0,198	0,424
Валова рівень продажів	0,342	0,315	0,398	0,434
Операційна рівень продажів	0,068	0,089	0,056	0,231
Чиста рівень продажів	0,043	0,068	-0,078	0,126

Рівень активів – показник, який характеризує ефективність використання всього майна підприємства. Виходячи з розрахунків, ми бачимо, що рівень активів значно зріс в 2018 році до рівня 12,00% [21].

Рівень власного капіталу – цей показник визначається як співвідношення чистого прибутку і середньорічної вартості власного капіталу. Цей показник знизився до від’ємного значення у 2017 році, тобто в 2015 році на 1 грн. власного капіталу припадало 19,8 коп. чистого збитку, але у 2018 році на 1 грн. власного капіталу вже припадало 12,4 коп. чистого

прибутку. Рівень діяльності – даний показник показує, який прибуток з однієї гривні продажу отримало підприємство [23].

Рівень продукції – цей показник дає можливість побачити скількох прибутків отримано на одиницю собівартості реалізованої продукції. Із розрахунків ми можемо спостерігати, що продукція є на достатньому рівні та користується попитом. В 2018 році на 1 грн. собівартості припадало близько 43,4 коп. прибутку. Підвищення рівня продукції забезпечується переважно зниженням собівартості одиниці продукції. Чим краще використовуються основні виробничі фонди, тим нижче фондомісткість, вище фондівіддача і в наслідок цього відбувається зростання показника рівня виробництва. При поліпшенні використання матеріальних обігових коштів знижується їхній розмір, що припадає на 1 гривню реалізованої продукції [24].

Отже, чинники прискорення оборотності матеріальних оборотних коштів є одночасно чинниками росту рівня виробництва. Таким чином, розглянувши і проаналізувавши всі показники аналізу фінансового стану підприємства ми можемо зробити наступні висновки. За період з 2014 по 2018 рік підприємство посіло належне місце в галузі, як доволі конкурентоздатним виробник машинобудівного обладнання. В 2016–2017 рр. значно підвищились обсяги виробництва в порівнянні з 2015 роком, але відбулося деяке зниження приросту виробництва в 2018 році.

Майновий стан підприємства є проблемою ПрАТ «Вінницький завод «МАЯК» оскільки рівень зношеності обладнання перевищує 68%, хоча темпи оновлення останнім часом є достатніми. Спрямувавши певні кошти на переозброєння підприємства, менеджмент зміг би знизити собівартість продукції за рахунок використання енергозберігаючого обладнання, зменшення витрат на обслуговування і ремонт обладнання, тощо. Головна проблема ліквідності підприємства полягає в тому, що воно може повністю розрахуватися за своїми зобов'язаннями тільки реалізувавши певну частку активів, що повільно реалізуються (на протязі року).

Також недостатнім є рівень грошових коштів підприємства, що не дозволяє в повному обсязі за рахунок власних коштів фінансувати поточну діяльність підприємства. Також підприємству слід звернути увагу на збутову політику, бо ліва частка продукції реалізується в Росію, підприємство стає залежним від даного споживача, і кон'юнктурна–політичні коливання можуть поставити під загрозу стабільність діяльності ПрАТ «Завод «Маяк». Підприємство є абсолютно фінансово стійким підприємством, спроможне забезпечити запаси і витрати та спроможне не допускати невиправданої кредиторської заборгованості та своєчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями.

Значно підвищився рівень ділової активності ПрАТ «Завод «Маяк». Відбулося зменшення періоду обертання кредиторської заборгованості, основних засобів, власного капіталу, активів та дебіторської заборгованості. Негативним є збільшення періоду обертання матеріальних запасів, за рахунок збільшення обсягів запасу, що також вплинуло на збільшення операційного і фінансового циклів. Показники рівня також свідчать про високу ефективність функціонування підприємства в 2015–2018 роках. Таким чином, ПрАТ «МАЯК» є фінансово стійким підприємством, здатним проводити розширений процес відтворення, вчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями. Отже, фінансовий стан ПрАТ «Завод «Маяк», є достатньо стабільним, але крім цього підприємству потрібно вдосконалювати свою політику по оптимізації прибутковості за рахунок управління виробничими потужностями.

2.3.2 Оцінка рівня управління якістю продукції підприємства.

Система управління якістю продукції представляє собою регулювання виробничих процесів направлених на забезпечення необхідного рівня якості продукції при її виготовленні та експлуатації. В свою чергу вона невід'ємна частина системи управління виробництва та призначена для покращення впливу на механізм управління якістю роботи та ефективності виробництва.

На сьогодні на підприємстві ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» система управління якістю включає всі елементи, регламентовані національними та міжнародними стандартами в цій області.

На виготовлення та проектування всіх видів продукції ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» є ліцензії відповідних національних і міжнародних органів. Ефективне функціонування системи якості є однією з найважливіших передумов конкурентоспроможності продукції, що випускається, на світовому ринку [24].

Всі етапи життєвого циклу продукції охоплює створена система від проектування до монтажу та сервісного обслуговування обладнання, а також регламентує процедури управління персоналом, документацією, устаткуванням і виробничими процесами.

На підприємстві функціонують служба технічного контролю, науково–виробничий центр, центральна заводська, відділ неруйнівних методів контролю, створений блок випробувальних стендів та метрологічна лабораторія. Сьогодні підприємство володіє унікальними технічними можливостями, оснащене найсучаснішим устаткуванням, розробляє та виробляє різноманітне складне конкурентоздатне обладнання для різних галузей промисловості [24].

Всі роботи з проектування та розробки продукції плануються і управляються. В ході планування, проектування і розробки встановлюються:

- стадії проектування і розробки;
- проведення аналізу, перевірки та затвердження на відповідних стадіях проектування і розробки;
- відповідальність і повноваження в області проектування і розробки [25].

Підтвердження відповідності вихідних даних вхідними проводяться з метою проведення верифікації. Щодо валідації підтвердження відповідності отриманої продукції проводиться для вимог до встановленого або

передбачуваного використання, коли воно відоме. Результати валідації та верифікації та усіх необхідних дій зберігаються та документуються.

На підприємстві діє документована процедура, яка в свою чергу встановлює порядок розробки, затвердження, узгодження та зміни завдання на розробку проекту розширення, реконструкції і технічного переоснащення діючих об'єктів, а також підготовки початкових даних, необхідних для проектування. ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» вибирає та оцінює субпідрядників на основі їх здатності поставити продукт відповідно до вимог.

Внутрішній аудит проводиться для усіх підрозділах ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» шляхом перевірок підрозділів підприємства для збору інформації, що підтверджує виконання вимог систем управління якістю. Результати перевірок документуються та перевіряються, з метою виявлених недоліків та розробки ними дій. Шляхом проведення візуального та вимірювального контролю, перевірки цілісності упаковки, збереження пломб, наявності та правильності оформлення документу проводиться вхідний контроль. Результати вхідного контролю документуються з вказівкою уповноваженої особи та зберігаються не менше п'яти років. Продукція, яка пройшла вхідний контроль реєструється та ідентифікується, і до запуску на виробництві зберігається на складах. Запуск у виробництво здійснюється відповідно до діючої процедури після перевірки працівником управління якості відповідності продукції встановленим вимогам [25].

В процесі виробництва працівники управління якості здійснюють операційний контроль, методи та інші не від'ємні параметри вказані в документації, по якій виготовляється продукція. Працівники на будь-якій стадії технологічного процесу здійснюють запобіжний контроль, для відповідності технологічного процесу вимогам, дотримання правил транспортування та зберіганні. При виявленні невідповідностей виписується карта-попередження, розробляються і впроваджуються коригуючі дії.

Якщо використання продукції, невідповідає встановленим вимогам, вона підлягає управлінню відповідно до процедури, діючої на підприємстві. Наступна послідовність дій при встановленні невідповідної продукції, що виявила випадково або підозрювану в невідповідності, припиняє роботу та повідомляє про це свого керівника та працівника відповідального за це.

Продукція утилізується та відбраковується як непоправний брак при первинному аналізі невідповідності продукції за класифікується якості. У інших випадках оформляється "Дозвіл на відхилення", в якому після аналізу невідповідності дають письмове рішення про відхилення використання такої продукції. При цьому, якщо необхідно, обумовлюються дії по корекції наявної невідповідності. Щодо прийняті рішення вони узгоджуються з керівником та затверджуються головними інженерами відповідних виробництв. Якщо продукція не відповідає характеристикам, то рішення по невідповідностях узгоджуються зі споживачами. В усіх випадках по невідповідностях продукції оформляється "Акт про брак" [25].

Продукція, яка пройшла операційний контроль піддається випробуванням, упаковується та передається на склад готової продукції. Вона підтверджується встановленим вимогам, а потім підписується працівником якості, формуляром або іншим передбачений документ про якість. Продукція не передається на склад, якщо не має підтвердження виконання результату усіх контролів та оформлений документ про якість продукції. На складах продукція контролюється та перед відвантаженням також для недопущення погіршення якості та відповідності усім встановленим вимогам [26].

Компетентність персоналу, також дуже впливає на виконання роботи, адже персонал має володіти навичками та досвідом в якості продукції. Вимоги кваліфікації залежать від займаної посади персоналу, що відноситься до конкретної продукції або роботи.

Якщо слідувати усім заходам, які були розглянуті та проаналізовані то підприємство вийде на високий світовий рівень по виробничому оснащені в

створенні якісної продукції та зможе конкурувати не тільки на вітчизняному ринку, а й на світовому.

2.4 Зовнішньоекономічна діяльність на ПрАТ «Завод «Маяк»

Зовнішньоекономічна діяльність ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» складає основну статтю доходу, їй приділяється найбільша увага на підприємстві. На сьогодні продукція ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» представлена як на ринку України, так і на ринку Європи.

Особливість реалізації продукції, яку пропонує ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» – прямі поставки із заводів–виробників: маслонаповнені електрорадіатори, електроконвектори, тепловентилятори, теплові завіси, інфрачервоні обігрівачі, побутові електроплитки, зварювальні апарати інвертованого типу, побутові інкубатори та мідно–алюмінієві радіатори водяного опалення. [27].

Постійно розширюються постачання продукції за кордон в 2018 році склала 251,2 млн.грн проти 209,4 млн.грн в 2015 році обсяги продукції збільшилась на 8,8%. Найбільшу частку займає експорт продукції до Росії – 12,4%, але в порівнянні з останніми роками продукція значно зменшила експорт продукції. Білорусь – 3,6%, Польщі збільшився до 10%, Німеччини – 3,1%, Armenii – 0,6%, Молдови – 0,5% Великої Британії – 0,9%, Румунії 0,5 % [33].

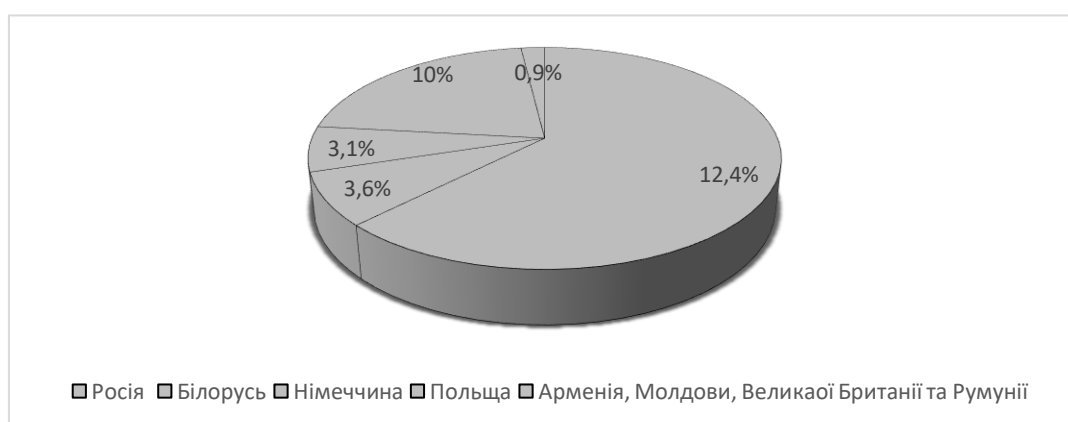

Рисунок 2.2 – Структура експорту продукції ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»

Для підвищення конкурентоспроможності своєї продукції, ПрАТ перейшло на комплектуючі імпортного виробництва – вони в свою чергу дешевші, а головне вищої якості, ніж в Україні.

Основні постачальники комплектуючих: Польща "Inter-Del", Іспанія "Copreci", Китай "Honest Bell" (термостати для тепло вентиляторів, радіатори опалювальні, конвектори); Китай "Ningbo Master Soken"(вимикачі на всі виробу); Гонконг "Kaneta" (сигнальні лампи для електроплиток, радіаторів опалювальних та інших); Німеччина "Eichenaner", Китай "Duarhou Cruang" (трубчасті нагрівачі електричні для агрегатів повітряно-опалювальних); "Termoregolatori Campani" Італія (термостати), "Eichenaner spol" Чехія (нагрівальні елементи та конвектори), "Tridonic ATCO" Австрія (електроклеми та плитки електричні).

Серед вітчизняних постачальників, які займають більше 10 відсотків в загальному обсязі постачання, можна назвати:

- м. Вінниця "Егаско" – м.Вінниця "Торгтехніка ПАК"
- м. Маковище "Пульс –А"
- м. Донецьк "Метінвест СМЦ"
- м. Васильків "Метсервіс"
- м. Київ "Енергохімсервіс"
- м. Київ "Полігон" [28].

У зв'язку з тим, що ПрАТ працює в галузі машинобудування, яка значно відстає від таких розвинутих країн як Японія, Німеччина, Америка, має місце необхідність впровадження нових технологій, спрямованих на виготовлення конкурентоспроможної продукції.

Хотілося б відмітити, що основними аспектами, котрі розглядаються замовниками в даний час при оформленні відповідних угод стосовно обладнання, є: наявність у підприємства відповідних ліцензій і сертифікатів якості; терміни виготовлення продукції; ціна продукції, яка має відповідати якості продукції та бути конкурентоздатною.

У ринкових умовах зовнішньоекономічна діяльність підприємства має посідати вагоме місце, враховуючи те, що досить значна кількість основних споживачів мешкає за межами нашої країни. У цьому контексті з кожним роком збільшуються в середньому на 25% обсяги виробництва ПрАТ. Для того, щоб ЗЕД підприємство розвивалася і не стояла на місці, слід дотримуватись таких заходів, як: підвищення технічної досконалості устаткування; перехід на систему міжнародних стандартів; проведення сертифікації для отримання міжнародних сертифікатів та для зняття ризиків із збутовими процедурами потрібно відділення структурних підрозділів підприємства в самостійно господарюючий суб'єкт.

Висновки до другого розділу

У цьому розділі проаналізовано діяльність підприємства ПрАТ «Завод «Маяк», здійснено оцінку рівня управління якістю продукції та проаналізовано зовнішнє та внутрішнє середовища підприємства. ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» підприємство, яке здійснює виробничу та комерційну діяльність з виготовлення високоякісних електричних нагрівальних приборів.

Окрім цього, значну увагу на підприємстві приділяють випуску та продажу таких товарів, як: електричні опалювальні котли радіатори для водяного опалення та теплові насоси, водонагрівачі акумуляційні побічного нагріву. Щодо оцінки фінансово–економічного стану підприємства, можна відзначити, що ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» є достатньо стабільним, але підприємству бажано вдосконалювати свою політику стосовно оптимізації прибутковості («золотого правила бізнесу») за рахунок управління виробничими потужностями та враховувати ризики (зовнішньоекономічні, підприємницькі тощо). А щодо оцінки управління якістю продукції, відзначимо, що наше підприємство має слідувати усім заходам, які були розглянуті та проаналізовані в цьому розділі, що, на нашу думку, сприятиме виходу підприємству на більш високий світовий рівень.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПРАТ «ВІННИЦЬКИЙ ЗАВОД «МАЯК»»

3.1 Оцінка ефективності сертифікації і впровадження систем управління якістю продукції.

Впровадження системи управління якістю на підприємстві має низку переваг та є засобом успішного ведення бізнеса. Найважливішу роль у розвитку підприємства відіграє сертифікована система управління якістю за вимогами міжнародного стандарту ISO 9000 (рис.3.1).

Підприємства, які охопили міжнародні ринки пересвідчилились, що без впровадження систем управління якістю, неможливо завоювати міжнародні ринки збуту й бути там конкурентоспроможними. На європейському ринку, як стверджують західні експерти, до 95% контрактів укладатимуться тільки за наявності у постачальника сертифіката ISO, – без цього документа жодне підприємство не зможе долучитись до участі в тендерах [29].

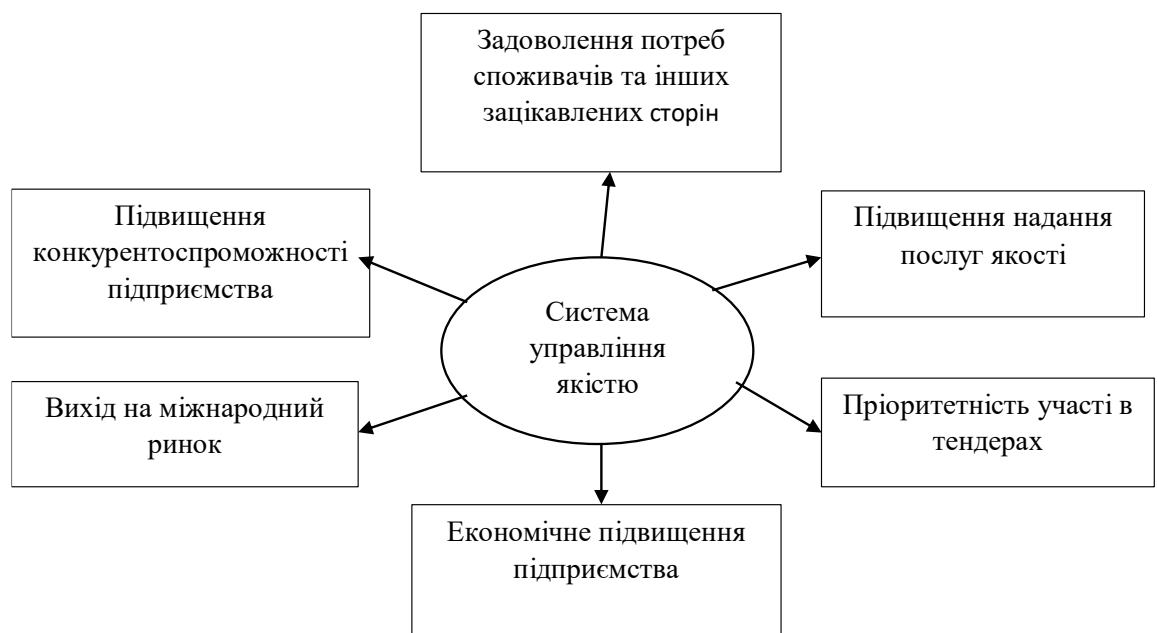

Рисунок 3.1 – Структура впровадження системи управління якістю на підприємстві ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»»

Для досягнення удосконалення функціонування системи управління якістю необхідно правильно вирішити всі методологічні завдання та застосувати раціональний алгоритм реалізації цього проекту. Проект, в свою чергу, передбачає виконання ключових етапів, які визначають функціональну спроможність підприємства, як системи. Створення та впровадження системи управління якістю на підприємстві ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» складається із трьох основних етапів. Це такі етапи, як: розробка системи, її впровадження і сертифікація.

Ефективність функціонування системи управління якістю багато в чому визначається на етапі розробки та впровадження. При розробці системи управління якістю потрібно визначити політику, цілі, зобов'язання у сфері якості. Після чого керівник підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» здійснює ухвалення стратегічних рішень з розробки та впровадження стандартів ISO і несе персональну відповідальність за кінцеві результати цієї роботи [29].

Для того, щоб з'ясувати, наскільки на нашому підприємстві дотримуються вимог стандарту ISO 9000, слід оцінити відповідність фактичного стану нинішньої системи управління якістю за допомогою таких напрямків:

- рівня кваліфікації та компетентності персоналу;
- оцінки наявності відповідних ресурсів для надання якісних послуг;
- визначення методів перевірки якості сировини й матеріалів, які постачаються для виконання робіт;
- організації контролю якості в процесі надання послуг.

Як відомо, впровадження системи управління якістю щодо виконання робіт на підприємстві та сертифікації продукції за ISO 9000 потребує експертного оцінювання якості. Проведення оцінки системи управління якістю вимагає розробки внутрішньої нормативно-правової документації щодо застосування методів оцінки, а також установлення періодичності вимірювання й оцінки даної системи на підприємстві[30].

Достовірна та об'єктивна оцінка системи управління якістю дає інформацію щодо розуміння того, наскільки об'єктивно обрана система показників відображає результативність управлінських процесів згідно з вимогами міжнародних стандартів. Це, в свою чергу, дозволяє визначити рівень досягнутих цілей щодо управління якістю продукції. На підставі здійснення оцінки системи управління якістю можна виявити причини, що зумовлюють проблеми в управлінні бізнес–процесами на підприємстві та гальмують процеси поліпшення якості продукції, а також визначити заходи щодо усунення цих причин.

Така систематична оцінка функціонування системи управління якістю має здійснюватися через заплановані інтервали часу для забезпечення її постійної придатності, результативності та достатності, що, за визначенням українських фахівців з управління якістю, є однією з вимог стандарту ISO 9001, який потребує виконання принципу управління якістю – прийняття рішень на підставі фактів.

На відповідних етапах проектування проводиться систематичний аналіз проекту. При цьому оцінюється відповідність проектних рішень вимогам якості технічного завдання і нормативних документів, проводяться технічні наради за участю фахівців інших підрозділів підприємства: технічного відділу щодо узгодження типів обладнання, що застосовується, відділу релейного захисту та автоматики щодо погодження виконання схемних рішень, цехів з монтажу й ремонту електроустаткування. Всі проблеми ідентифікуються й пропонуються рішення для їх усунення.

Проведемо оцінювання якості виконання робіт з проектування на 1–му етапі – аналізу технічного завдання. Для цього застосовуємо визначені етапи виконання робіт з проектування та статистичні методи управління якістю, такі як: діаграму Ісікави, контрольний лист та діаграму Парето [31].

За допомогою діаграми Ісікави будуть визначені всі можливі параметри, що впливають на якість надання послуг з проектування та проведена їх ідентифікація експертним шляхом. У результаті ідентифікації

будуть визначені першочергові та другорядні причини виникнення проблеми. За участю експертів-спеціалістів у складі начальника проектного відділу, ГП, інженера-проектувальника, начальника технічного відділу. Також будуть визначені причини впливу на якість та функції, що виконуються на цьому етапі. Другорядні фактори, що на них впливають, визначаються групою експертів спеціалістів підприємства. На рисунку 3.2 схематично зображено параметри, які впливають на якість продукції.

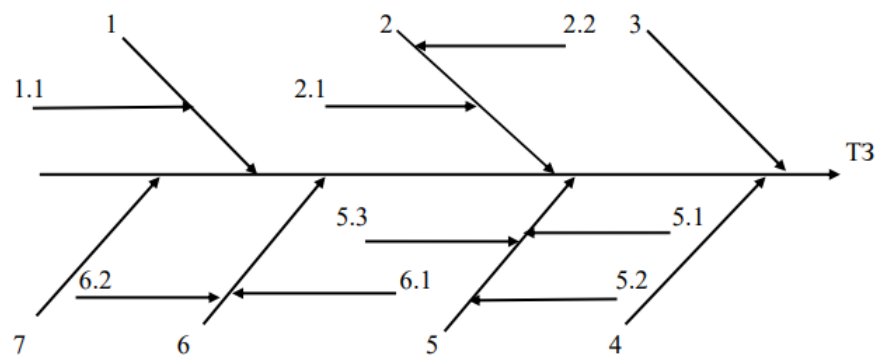

Рисунок 3.2 – Діаграма Ісікави для аналізу причин, що впливають на якість послуг підприємства ПРАТ «Вінницький завод «Маяк»

(де ТЗ – якість технічного завдання; 1 – технічні умови; 1.1 – підключення до інженерних мереж та комунікацій; 2 – відповідність вимогам нормативно-технічних документів; 2.1 – інформаційне забезпечення нормативно-технічною документацією; 2.2 – компетентність персоналу; 3 – забезпечення повноти інформації; 4 – кваліфікація персоналу; 5 – узгодження зі спеціалістами підприємства; 5.1 – технічного відділу; 5.2 – відділу релейного захисту та автоматики; 5.3 – цеху з монтажу та ремонту електроустаткування; 6 – виконання перед проектних робіт; 6.1 – обґрунтування місця розміщення; 6.2 – опрацювання інженерної характеристики об'єкта; 7 – затвердження технічного завдання з керівництвом підприємства)

Як можна побачити на рисунку 3.2, визначились важливі причини, котрі впливають на якість надання послуг підприємства ПРАТ «Завод «Маяк». На етапі аналізу технічного завдання якості нами розглянуто їх взаємозв'язок із другорядними причинами (табл. 3.3). Також було проведено дослідження із застосуванням методу контрольного листка зі статистичними даними за процесами виконання робіт з проектування на підприємстві ПРАТ

«Завод «Маяк» (табл. 3.4). Після чого нами складено контрольний листок та побудована кумулятивну крива параметрів (діаграма Парето), які впливають на якість виконання робіт на кожному з етапів технічного аналізу.

Таблиця 3.3 – Ідентифікація причин, які впливають на якість робіт з проектування на етапі аналізу технічного завдання

Причини		
№	Першочергові	Другорядні
1.	Технічні умови якості	Підключення до інженерних мереж та комунікацій
2.	Відповідність вимогам до нормативних документів	інформаційне забезпечення нормативною документацією та компетентність персоналу
3.	Кваліфікація персоналу	–
4.	Забезпечення повноти інформації	–
5.	Узгодження із спеціалістами інших підрозділів підприємства	цеху з монтажу та ремонту електроустаткування, технічного відділу
6.	Виконання проектних робіт	необхідної території та умов будівництва, опрацювання характеристики об'єкта і складання опитувальних листів
7.	Узгодження затвердженого технічного завдання з керівництвом підприємства	–

Таблиця 3.4 – Контрольний листок даних щодо підготовки технічного завдання

№	Параметри	Кількість дефектів
1.	Технічні умови	–
2.	Забезпечення повноти інформації	1
3.	Відповідність вимогам нормативно–технічних документів	4
4.	Узгодження зі спеціалістами інших підрозділів підприємства	2
5.	Кваліфікація персоналу	3
6.	Виконання передпроектних робіт	1
7.	Узгодження затвердженого технічного завдання з керівництвом підприємства	–
Усього		11

Таблиця 3.5 – Обробка даних для побудови діаграми Парето

№	Параметри	Кількість дефектів	Питома вага кількості дефектів, %	Кумулятивна питома вага кількості дефектів, %
1.	Відповідність вимогам нормативно-технічних документів	4	32	32
2.	Узгодженість із спеціалістами інших підрозділів підприємства	2	18	83
3.	Кваліфікація персоналу	3	24	56
4.	Забезпечення повноти інформації	1	7	93
5.	Виконання передпроектних робіт	1	7	100
		11	100	

Отже, слід відмітити, що причина, яка впливає на виконання робіт з проектування об'єктів на етапі аналізу технічного завдання – це відповідність вимогам нормативно-технічних документів. Зазначене надає відповідні інформацію керівництву щодо ухвалення управлінських рішень.

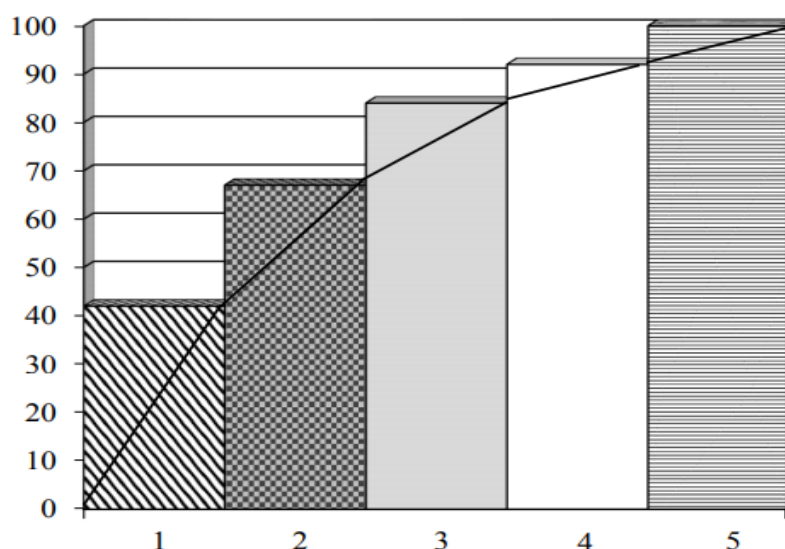

Рисунок 3.3 – Діаграма Парето для параметрів, які впливають на якість виконання робіт з проектування на етапі аналізу технічного завдання

(де 1 – вимогам нормативно-технічних документів відповідність; 2 – кваліфікація персоналу; 3 – узгодженість зі спеціалістами інших підрозділів підприємства; 4– виконання проектних робіт; 5 – забезпечення повноти інформації)

За таблицею 3.3 на параметр «Відповідність вимогам нормативно-технічних документів» впливають другорядні фактори, а саме: інформаційне забезпечення нормативно-технічною документацією та компетентність персоналу. За схожою схемою нами визначено, що найбільший вплив на першочергову причину має другорядний фактор – інформаційне забезпечення нормативно-технічною документацією [31].

Нами для покращення системи управління якістю продукції ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» рекомендовано на кожному етапі цього управління документально оформляти вхідні дані у вигляді технічного завдання на проектування. Розроблення технічного завдання необхідно оформляти у вигляді пояснювальної записки та робочих креслень і перед випуском проводити через всі необхідні етапи погодження та затвердження. Також слід для гарантії узгодженості вихідних даних з вхідними на підприємстві здійснювати перевірку відповідно до плану робіт з проектування продукції/послуг. Після чого генеральний директор має затвердити проект, підписуючи акт про завершення проектування, гарантуючи тим самим відповідність кінцевого продукту вимогам щодо передбаченого застосування.

3.2 Розробка алгоритму удосконалення системи управління якістю продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів та новітніх концепцій якості.

На сьогодні одним з найважливіших чинників зростання ефективності виробництва є покращення якості продукту. Покращення в свою чергу розцінюється як вирішальна умова конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Впевненості споживачів у якості продукції надає сертифікація, яка підтверджує те, що продукція відповідає технічним умовам. Основними елементами системи якості продукції є формування нової концепції управління, контроль безпечності продуктів, вдосконалення менеджменту на засадах світового досвіду.

Сертифікація систем управління відповідно до вимог міжнародних стандартів дозволить підвищити конкурентоспроможність продукції для підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк», а система управління якістю згідно вимог стандарту ISO 9000 має очевидні переваги для підприємства. Стандарт ISO 9000 є базовим документом для розробки системи управління якістю. Принципах TQM та містить універсальні вимоги до системи управління якістю. Тому цей стандарт може широко застосовуватися не лише у промисловому секторі економіки, а і в таких спеціалізованих сферах, як телекомунікація, органи управління, освіта тощо.

Головною метою системи управління якістю є досягнення успіху шляхом задоволення запитів окремих споживачів та суспільства в цілому.

Система управління якістю за стандартами ISO 9000 стимулює конкурентоспроможність та інноваційний потенціал підприємства, що, як відомо, містить ринковий потенціал, інноваційність тощо. Це потребує від працівників підприємства відповідних компетентностей, відповідальності керівництва за якість й інноваційність продукції підприємства; врахування конкурентоспроможності продукції, послуг, процесів і технологій підприємства; ефективності взаємодії підприємства з його постачальниками та ін. [32].

Стандарти ISO серії 9000 слугують інструментом довіри до продукції та самого підприємства, яке запровадило у свою діяльність цей стандарт та відповідно розробила й сертифікувала систему управління якістю (СУЯ) [38]. У табл. 3.7. нами узагальнено переваги цього стандарту як для підприємства (виробника продукції), так і для споживача.

Як бачимо з таблиці, основна увага має бути акцентованою на тому, щоб система управління якістю «вписувалась» в загальну систему менеджменту організації ПрАТ «Вінницький завод «Маяк», не суперечила його принципам. Підкреслимо, що запровадження системи управління якістю відповідно до міжнародних стандартів ISO 9000 дозволить підприємству ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» більш якісно й системно управляти

ризиками у своїй діяльності, що надасть продукції підприємства конкурентних переваг в наших складних економічних умовах.

Таблиця 3.7 – Переваги СУЯ за стандартом ISO 9000

Стратегія та економічні переваги СУЯ	
Для підприємства (виробника)	Для замовника
1. Підвищення інвестиційної привабливості; 2. Оптимізація документообігу підприємства; 3. задоволення вимог постачальників і замовників про наявність на підприємстві діючої системи управління якістю; 4. Зниження рівня браку або невідповідної стндарту продукції; 5. Переваги перед конкурентами під час участі в національних і міжнародних тендерах, виставках, торгах; 6. Можливість виходу на нові, а також міжнародні ринки.	1. Впевненість потенційних замовників в постійній якості продукції або послуг; 2. Створення можливостей для підвищення задоволеності замовників; 3. Привабливість і надійність підприємства для ведення спільних проектів; 4. Вимоги замовника повинні бути законодавчо визначені і регламентовані; 5. Впевненість в надійності підприємства як ділового партнера; 6. Врахування ризиків для замовників щодо відповідності вимогам до якості продукції або послуг.

Для підвищення конкурентоспроможності підприємства також слід звернути увагу на ще один вагомий фактор, який підтверджує користь впровадження системи управління якістю: система якості сприятиме активізації зовнішніх та внутрішніх інвестицій, котрі можуть вкладатися в сертифіковані виробництва. Але для цього слід вирішити такі проблеми, які виникають на підприємстві через побудову системи менеджменту якості. Шляхами подолання цих проблем можуть бути такі: впровадження та підтвердження відповідності СУЯ до міжнародних стандартів; проведення семінарів та тренінгів серед керівників для розв'язання основних положень СУЯ; навчання за рахунок держави, які надають допомогу при запровадженні СУЯ (див. рис. 3.4). Але, як свідчить проведений теоретичний аналіз та результати діяльності нашого підприємства, ні наявності СУЯП, ні розробки стратегії покращення якості за допомогою удосконалення не стали основною метою функціонування цього підприємства. Ми вважаємо, що стійкий розвиток, утримання долі ринку за допомогою конкурентоспроможності та наявності конкретних конкурентних переваг має стати є головною метою діяльності підприємства.

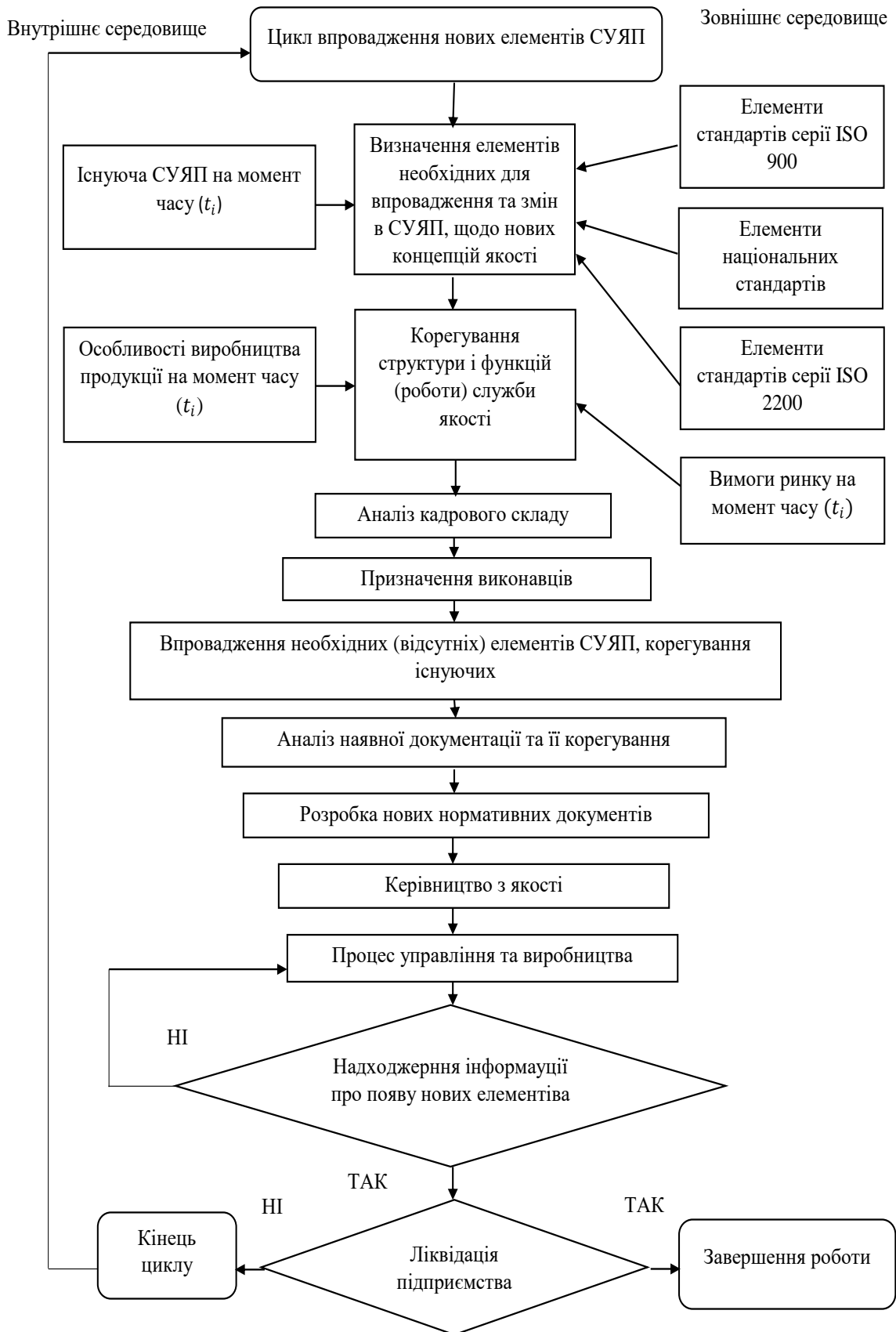

Рисунок 3.4 – Алгоритм удосконалення СУЯП

Формування стратегії високої конкурентоспроможності підприємства дозволить СУЯП не тільки втриматися на міжнародному ринку, а й закріпитися на ньому. Для цього розглянемо запропоновані автором [19] 3 етапи стратегії конкурентоспроможності продукції підприємства на засадах СУЯП [32].

Перший етап – розробка головних чинників корпоративної стратегії. До цього етапу входить: стратегічний аналіз, стратегічна діагностика, формування місії, розв’язання та визначення проблем.

Другий етап – розробка стратегії щодо удосконалення СУЯП, в свою чергу складається з вибору стратегії сертифікації та моделі управління рівнем якості.

Третій етап – стратегічний аналіз та вибір стратегії високої конкурентоспроможності підприємства. До нього входить стратегічний аналіз, діагностика основних бізнес- напрямків підприємства та формування стратегій конкурентоспроможності підприємства на засадах СУЯП.

Вагому роль відіграє конкурентоспроможність підприємства та шляхи її досягнення. Адже для формування стратегії покращення якості необхідно, щоб підприємство було конкурентоспроможним тому запропоновані такі методичні підходи для формування стратегії (рис. 3.5).

Для формування конкурентоспроможності підприємства (K_p) також слід запровадити модифікацію багатofакторної моделі (3.1), яка в свою чергу має обов’язково враховувати такі риси діяльності підприємства, як: інноваційність, наявність СУЯП та адаптивність.

$$K_p = f(K_{Фпрр}(Сер)); K_{ФСУЯПеф}(Спуд, Ссер)K_{Фкп}(Сконс)) \quad (3.1)$$

Щодо сутності кожного з елементів даної моделі приведено пояснення на рисунку 3.5. Отже, з допомогою цих методичних підходів було розроблено стратегію розвитку та удосконалення СУЯП підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк». Крім цього, нами доведено необхідність запровадження стратегії сертифікації для досягнення

конкурентоспроможності продукції підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк».

Рисунок 3.5 – Методичні підходи формування стратегії високої конкурентоспроможності підприємства

Окреслена нами стратегія забезпечить нашому підприємству наявність конкурентних переваг, які допоможуть в свою чергу стабільному розвитку підприємству в умовах сучасної жорстокої конкуренції на міжнародному ринку за рахунок його високої конкурентоспроможності на базі СУЯП.

Висновки до третього розділу

У цьому розділі було проведено оцінку щодо впровадження системи управління якістю та сертифікації. Крім цього, внесено пропозиції щодо удосконалення системи управління якістю за міжнародними стандартами із розробкою стратегії подальшого удосконалення СУЯП на основі доведення необхідності оцінювання ефективності сертифікації із впровадженням систем управління якістю продукції. Запропонований нами алгоритму удосконалення систем управління якістю продукції на основі новітніх концепцій якості дозволить покращити загальну систему менеджменту на підприємстві.

ВИСНОВОК

Проведені нами дослідження дозволяють зробити такі висновки.

1. За період 2015 по 2018 досліджуване підприємство за показниками діяльності серед підприємств машинобудівної галузі посіло місце, як доволі конкурентоспроможне. Цьому сприяли здійснені на підприємстві реконструкція (на підприємстві ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» обладнання є зношеним на 63%), автоматизація та механізація виробничих процесів, що, в свою чергу, посприяло поліпшенню якості продукції, розширенню виробництва з впровадженням нових технологій. Спрямування коштів на переозброєння підприємства дозволило знизити собівартість продукції за рахунок використання енергозберігаючого обладнання та зменшенню витрат на обслуговування й ремонт обладнання.

2. Показники рівнів рентабельності підприємства вказали на досить високу ефективність його функціонування у 2015-2018 рр. ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» є фінансово стійким підприємством, здатним вчасно розраховуватись за свої зобов'язання та здійснювати процес розширеного відтворення.

3. Щодо зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк», слід відзначити, що воно у значній мірі залежить від реалізації продукції на ринках Росії, а кон'юнктурно-політичні коливання показали, можуть поставити під загрозу стабільність діяльності цього підприємства.

4. Стосовно якості продукції підприємство продемонструвало, що керуючись у своїй діяльності принципами, орієнтованими на споживача, підтримання гарного іміджу на ринку збуту продукції воно спроможне утримувати конкурентоспроможну позицію на міжнародному ринку. Впровадження системи сертифікації продукції та системи управління якістю надало поштовх для подальшого розвитку цього підприємства. За рахунок отримання відповідних тендерів збільшувалася кількість споживачів на

вітчизняному та закордонному ринках протягом усіх останніх чотирьох років. Можна зробити висновок про те, що впровадження системи сертифікації продукції та системи управління якістю на підприємстві ПрАТ «Вінницький завод «Маяк» в цілому дозволило цьому підприємству отримати вагомому суму прибутків, чим значно покращити своє становище на ринку.

5. Нами внесенням відповідних пропозицій дещо удосконалено стратегію подальшого розвитку системи управління якістю підприємства із внесенням рекомендацій щодо реального запровадження системи сертифікації продукції на підприємстві. Це сприятиме формуванню конкурентних переваг продукції підприємства на ринку в умовах жорстокої конкуренції.

6. У дипломній роботі нами розроблено і у відповідних таблицях описано низку заходів щодо удосконалення системи управління якістю продукції на підприємстві ПрАТ «Вінницький завод «Маяк».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Журавлев, Е. В. Управление качеством на предприятии [Текст] / Е. В. Журавлев, В. М. Зарубинский, Е. В. Ищенко. - К. : Укр. Консалтинговая Сеть, 2006. - 58 с
2. Бесовский, Л. Е., Протасьев В. Б. Управление качеством [Текст] : учебник / Л. Е. Бесовский, В. Б. Протасьев – М. : ИНФРА – М, 2005. – 215 с. – (Серия Высшее образование).
3. Абрамова О. В. Управління якістю: класифікація витрат для забезпечення системи якості / О. В. Абрамова // Бізнесінформ. – 2011. – №6. – С. 76-83.
4. Мазур И. И. Управление качеством / И. И. Мазур, В.Д. Шапиро //, М.: Финансы, 2010. – 342 с.
5. Сіднева Ж.К. Особливості управління якістю та безпечністю продукції в харчовій промисловості / Ж.К. Сіднева // Економіка АПК. – 2008. – №9. – С. 116-122.
6. Герасимов Б. И. Управление качеством продукции: генезис теории и практики системного подхода / Б. И. Герасимов, А. Л. Денисова, Е. В. Зайцев, Г. И. Берстенов – М. : Машиностроение, 2008. – 119 с.
7. Управління якістю : підручник для вузів ; за ред. С.Д. Ильїнкової. – М. : ЮНІТІ-ДАНА, 2006. – 353 с.
8. Кошман, К. Становлення та розвиток стандартизації в Україні [Текст] / К. Кошман // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - N 11. - С. 39-46.
9. Исикава, К. Японские методы управления качеством / К. Исикава – М : Экономика, 2004. – 158 с.
10. . Герасимов Б.И. Управленник качеством : уч. пособие / Герасимов Б.И., Злобина Н.В., Спиридонов С.П.. - М.: КноРус, 2005. – 168 с.

11. Лифиц, И. М. Теория и практика оценки конкурентоспособности товаров и услуг [Text] : учебное издание / И. М. Лифиц. - М. : Юрайт, 2005. - 235 с. - ISBN 5-94227-028-7.
12. Зелінська І. Стан розвитку управління якістю в Україні / І. Зелінська // Економічний аналіз. – 2011. – № 9. – С. 178-189
13. Рузаев, Е. Система менеджмента качества / Е. Рузаев // Стандарты и качество. – 2008. - № 4. – С. 61–63.
14. Сакоян, Д. І. Формування ефективної системи стандартизації та державного нагляду за додержанням стандартів ,норм та правил: господарсько-правовий аспект [Текст] / Д. І. Сакоян // Вісник господарського судочинства. - 2007. - N 4. - С. 98-115.
15. Окрепилов, В. В. Управление качеством [Text] : учебник / В. В. Окрепилов. - 2-е изд., доп. и перераб. - М. : Экономика, 2005. - 637 с. - ISBN 5-282-01912-4
16. Разумов, И. В. Качество менеджмента и инвестиционная привлекательность промышленных предприятий [Текст] / И. В. Разумов // Финансы и кредит. - 2007. - № 20. - С. 15-25.
17. Друзюк В. Система управління якістю – інвестиція в майбутнє / В. Друзюк // Стандартизація. Сертифікація. Якість. – 2009. –№1. – С. 51-53. 20
18. Іванюта П.В. Особливості державного формування системи управління якістю в Японії / П.В. Іванюта // Економіка та держава. – 2010. – № 10. – С. 144-147.
19. Калашнік І. І. Оцінка ефективності управління якістю продукції на промислових підприємствах / І. І. Калашнік // Економіка та держава, 2009. – №9. – С. 78-89.
20. Калашнік І. І. Контроль та управління якістю продукції на промислових підприємствах / І. І. Калашнік // Держава та регіони. Економіка і підприємництво. – 2009. – №1. – С. 58-62

21. Іванюта П.В. Стандартизація в системі державного управління якістю / П.В. Іванюта // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 24. – С. 159-162.
22. Драган О. І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти: монографія / О.І. Драган. – К.: ДАКККіМ, 2007. – 159 с.
23. Анісімова Л. Удосконалення систем менеджменту якості в умовах глобалізації ринку / Л. Анісімова // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка. – 2009. – № 110. – С. 38-45.
24. Покропивний С.Ф., Колот В.М. Стратегія, організація, ефективність. - Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 2008 . - 264 с.
25. Савицька, Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства [Text] : навчальний посібник / Г. В. Савицька. - 3-тє вид., виправл. і доп. - К. : Знання, 2007. - 673 с. - (Вища освіта ХХІ століття). - ISBN 966-346-291-4.
26. Петлюк Ю.В. Оптимізація джерел фінансових ресурсів підприємств / Ю.В. Петлюк // Регіональна економіка. — 2018. — № 7. — С. 89.
27. Пулко О.В. Оптимізація фінансового стану підприємства / О.В. Пулко // Економіка і управління. – 2018. - № 11 - С. 84 - 89.
28. Швандар, В. А. Стандартизация и управление качеством продукции учебник для вузов / В. А. Швандар, В. П. Панов, Е. М. Купряков и др.; под ред. В.А. Швандара. - М.: ЮНИТИ-ДАНА. - 2006. 254 с.
30. Федько, В. П. Маркировка и сертификация товаров и услуг [Text]: учебное пособие / В. П. Федько, А. У. Альбеков. - Ростов н/Д: Феникс, 2008. - 745 с. - ISBN 5-222-00602-6.
31. Хованов, Н. В. Математические основы теории шкал измерения качества / Н. В. Хованов. - Л.: изд-во ЛГУ, 2009. – 235 с.
32. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства (організації) [Text] : навчальний посібник / ред. І. Ю. Сіваченко. - К. : ЦУЛ, 2006. - 183 с. - ISBN 966-8253-18-3.

ДОДАТКИ

Додаток А
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ВИРОБНИЧОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри ЕПВМ
к.е.н., професор
_____ Лесько О.Й.
" 03 " _____ вересня 2019 р.

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ
на виконання магістерської кваліфікаційної роботи
на тему:
«Удосконалення системи управління якістю продукції на приватному
акціонерному товаристві «Вінницький завод «Маяк»
08-41. МКР.254.04.000 ТЗ

Керівник д.е.н., професор
кафедри ЕПВМ
_____ Буренніковав Н.В.
" 03 " _____ вересня 2019 р.
Виконавець: студент 2 курсу
магістратури гр. МПОУ-18м
_____ Безносюк В.І.
" 01 " _____ грудня 2019 р.

1. Підстава для виконання роботи:

Підставою для виконання роботи є Наказ ВНТУ № 254 від 02.10.2019 р. та індивідуальне завдання до виконання магістерської кваліфікаційної роботи, затверджене протоколом № 1 засідання кафедри ЕПВМ від 27.08.2019 року.

2. Мета та призначення розробки:

Метою дослідження магістерської роботи є розробка заходів щодо удосконалення системи управління якістю продукції.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі завдання:

- розкриття сутності поняття «управління якістю продукції»;
- розглянути та проаналізувати різні методики удосконалення управління якістю продукції;
- провести обґрунтування вибору правильного підходу до удосконалення управління якістю продукції;
- провести аналіз становища фінансово-економічного стану підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»»;
- провести аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»»;
- розробити рекомендації щодо заходів вдосконалення та пріоритетних напрямків вдосконалення управління якістю продукції на ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»».

3. Вхідні дані для проведення роботи:

Методичні вказівки до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студентами спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціалізацій «Підприємництво» та «Виробнича діяльність» / Уклад. В. О. Козловський, О. Й. Лесько, 2-ге видання, переробл. і доп. – Вінниця: 2018. – 80 с.; Закони України, нормативні документи Кабінету Міністрів України, матеріали наукових конференцій, монографії та статті у наукових журналах, фінансова звітність підприємства; офіційні статистичні матеріали, інформаційні ресурси Інтернет тощо.

4. Методи дослідження та аналізу:

Табличний, порівняння та узагальнення; метод системного аналізу; методи якісного аналізу та синтезу; прогнозування тощо.

5. Етапи та терміни виконання:

а) аналіз літературних джерел	жовтень 2019 р.
б) обґрунтування методики досліджень	жовтень 2019 р.
в) аналіз стану об'єкта дослідження	листопад 2019 р.
г) розробка рекомендацій	листопад 2019 р.
д) формування висновків та пропозицій	грудень 2019 р.
е) оформлення документації	грудень 2019 р.
ж) подання роботи на кафедру	грудень 2019 р.

6. Очікувані результати та форма звітності:

Рекомендації з удосконалення управління організацією

7. Вимоги до розробленої документації:

Згідно «Методичних вказівок до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студентами спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціалізацій «Підприємництво» та «Виробнича діяльність» / Уклад. В. О. Козловський, О. Й. Лесько, 2-ге видання, переробл. і доп. – Вінниця: 2016. – 75 с.

8. Порядок приймання роботи:

Засідання екзаменаційної комісії	Грудень 2019 р.
Попередній захист	Грудень 2019 р.
Початок розробки	03.09.2019 р.
Граничний термін виконання	01.12.2019 р.
Розробив:	_____ Безносюк В.І.

Науковий керівник _____ д.е.н., професор Буреннікова Н.В.